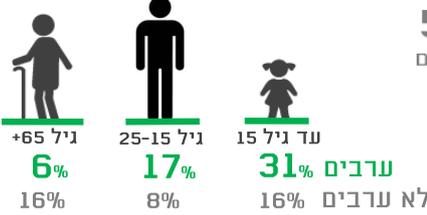

האוכלוסייה הערבית בתל-אביב-יפו בראי המספרים

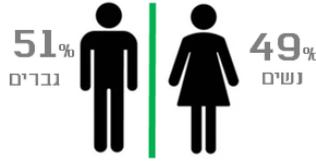
נתונים ומגמות

ינואר 2024

קבוצות גיל נבחרות בקרב אוכלוסיית יפו

אוכלוסייה ערבית ביפו

תושבים ערבים בעיר

משפחות עם +4 ילדים

מצב משפחתי

אוכלוסיית יפו לפי דת

מטופלים בשירותי הרווחה העירוניים [2023]

חינוך והשכלה ביפו [2022/23]

שיעור לידות ביפו (לידות לכל 1,000 תושבים)

שייכים לכוח העבודה [ממוצע רב שנתי 2020-2022]

עובדי עירייה ערבים [2024]

אוכלוסייה ערבית מעורבת בתאונות דרכים [2022]

עמ' 4	דקע
עמ' 5	אוכלוסייה
עמ' 19	חינוך והשכלה
עמ' 22	רווחה ובריאות
עמ' 23	תעסוקה
עמ' 24	תחבורה
עמ' 24	פשיעה וסדר ציבורי
עמ' 25	עובדות ועובדי העירייה
עמ' 26	דיור
עמ' 28	מגמות בישראל

מסמך זה עוסק באוכלוסייה הערבית בתל-אביב-יפו בדגש על האוכלוסייה הערבית ביפו (רובע 7). האוכלוסייה הערבית תבחן בהיבטים שונים כפי שהם משתקפים בנתונים הרשמיים של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (דמוגרפיה, השכלה, בריאות, רווחה ועוד), בקבצים העירוניים ובנתונים שנאספים במשובים ובסקרים השונים.

הגדרת המונח "אוכלוסייה ערבית": האוכלוסייה הערבית כוללת מוסלמים, נוצרים ערבים ודרוזים. אוכלוסייה שאינה ערבית כוללת יהודים, נוצרים שאינם ערבים ואוכלוסייה ללא סיווג דת. ההגדרה היא ע"פ הגדרת הלמ"ס משנת 2008.

הנושאים המוצגים במסמך:

- אוכלוסייה (מקור: למ"ס, מרשם התושבים העירוני)
- חינוך והשכלה (מקור: קובץ תלמידים עירוני, למ"ס)
- רווחה ובריאות (מקור: קובץ רווחה עירוני, לשכת הבריאות במחוז תל-אביב)
- תעסוקה (מקור: למ"ס)
- תחבורה (מקור: למ"ס)
- פשיעה/סדר ציבורי (מקור: למ"ס)
- עובדות ועובדי עירייה (מקור: קובץ משאבי אנוש עירוני)
- דיור (מקור: קובץ ארנונה עירוני)

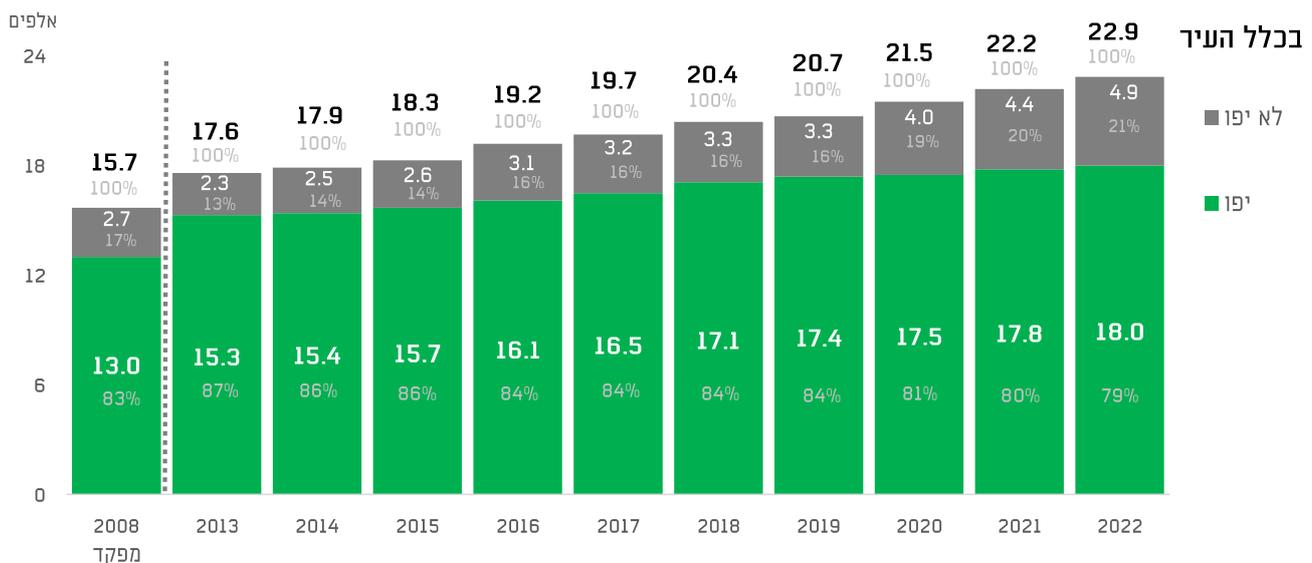
היסטורית, האוכלוסייה הערבית התגוררה בעיקר ביפו, וככל שתל-אביב גדלה החל מעבר של אוכלוסייה ערבית מיפו גם לשכונות אחרות בעיר. כיום יפו (רובע 7) היא עדיין המקום בו מרוכזת רוב האוכלוסייה הערבית, על כן פרק האוכלוסייה יתמקד באוכלוסייה הערבית ביפו ובשכונותיה. מקור הנתונים העיקרי על האוכלוסייה הערבית הוא הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (הלמ"ס). הגדרת האוכלוסייה השתנתה לאורך השנים. עד מפקד האוכלוסייה משנת 2008, האוכלוסייה חולקה לשתי קבוצות - אוכלוסייה יהודית ואוכלוסייה שאינה יהודית. האוכלוסייה שאינה יהודית כללה אוכלוסייה ערבית וגם כאלו שאינם ערבים. החל במפקד 2008 ההגדרות שונות כך שהיה אפשר להבחין בין אוכלוסייה ערבית לבין שאר האוכלוסייה (יהודים ואחרים, כולל כאלו שאינם יהודים אך גם אינם ערבים, בדרכי נוצרים וכאלו ללא סיווג דת ברובם יוצאי ברה"מ לשעבר).

כללי

מספר התושבות והתושבים הערבים בתל-אביב-יפו במגמת גידול: בסוף שנת 2022 חיו בתל-אביב-יפו כ-22,900 תושבים ערבים שהיוו כ-5% מכלל אוכלוסיית העיר. ביפו (רובע 7) היו בשנה זו כ-18,000 תושבות ותושבים ערבים (כ-79% מכלל האוכלוסייה הערבית בעיר).

- בעשור האחרון האוכלוסייה הערבית בעיר גדלה בכ-30% (מכ-17,600 בשנת 2013 לכ-22,900 תושבים בשנת 2022). האוכלוסייה הלא ערבית בעיר גדלה בתקופה זו רק בכ-13%.
- מספר התושבים הערבים ביפו (רובע 7) אף הוא גדל בעשור זה בכ-18% (מכ-15,300 תושבים לכ-18,000 תושבים). האוכלוסייה הלא ערבית ביפו גדלה בכ-12% באותה התקופה.
- לפני עשור, האוכלוסייה הערבית ביפו היוותה כ-87% מכלל האוכלוסייה הערבית בעיר, בעוד שבסוף 2022 היא הצטמצמה והיוותה כ-79%, כלומר בעשור האחרון יפו אוכלוסייה זו החלה להתפזר גם לאזורים אחרים בעיר.

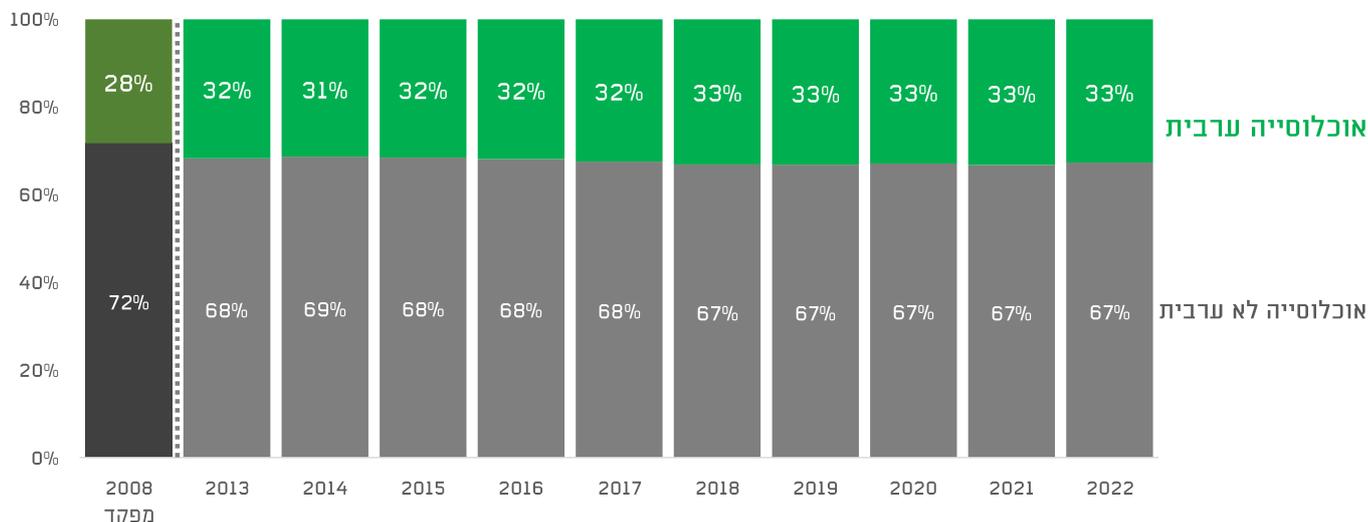
תרשים 1: אוכלוסייה ערבית, בכלל העיר וביפו, לפי שנה (אלפים ואחוזים)

- האוכלוסייה הערבית ביפו מהווה כ-33% מכלל אוכלוסיית יפו (בשנת 2022 היו כ-18,000 תושבות ותושבים ערבים מתוך כלל אוכלוסיית יפו שמנתה כ-55,100 נפשות). לאורך העשור

האחרון גדלה האוכלוסייה הערבית ביפו מבחינה מספרית, אך שמרה על יציבות שיעורה מכלל האוכלוסייה.

תרשים 2: אוכלוסיית יפו (רובע 7), לפי קבוצות אוכלוסייה ושנה (אחוז)

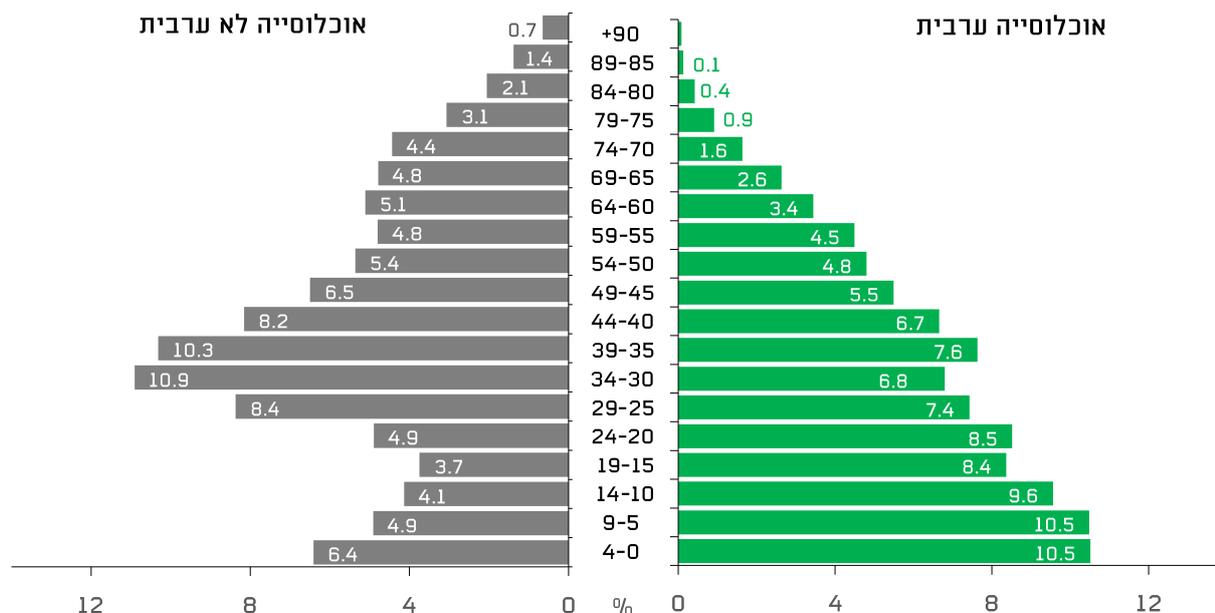

גיל ומין

האוכלוסייה הערבית ביפו שונה במבנה הגיל שלה מאוכלוסיית שאר תושבי יפו שאינם ערבים:

- המבנה הדמוגרפי של האוכלוסייה הערבית מאופיין בשיעור גדול יותר של ילדים וצעירים בהשוואה לשאר האוכלוסייה - כשליש מהאוכלוסייה הערבית הם ילדים עד גיל 15 (31% בהשוואה לכ-16% בקרב האוכלוסייה הלא ערבית, כ-17% מהאוכלוסייה הערבית הם נוער וצעירים מגיל 15 עד 25 (בהשוואה לכ-8% בקרב האוכלוסייה הלא ערבית).

תרשים 3: התפלגות האוכלוסייה ביפו, לפי גיל וקבוצות אוכלוסייה (2022, אחוזים)

- בקרב האוכלוסייה הערבית שיעור קטן יחסית של בני הגיל השלישי (גילי 65 ומעלה), בהשוואה לאוכלוסייה הלא ערבית (6% ו-16%, בהתאמה).

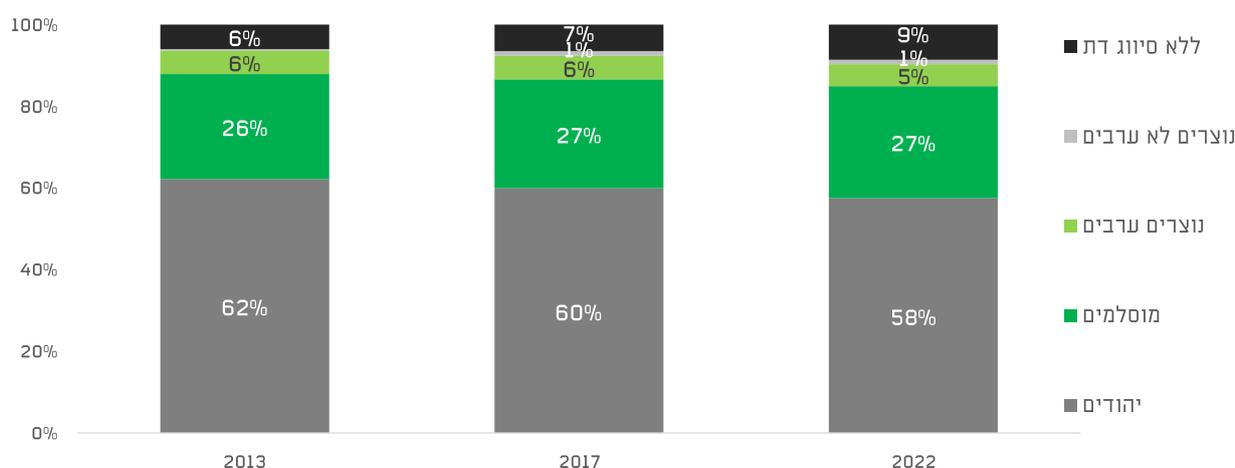
- בקרב האוכלוסייה הערבית ביפו הנשים מהוות כ-49% מהאוכלוסייה והגברים כ-51%. בהתפלגות לפי גיל ניכר שבקבוצת הגיל 65 עד 85 שיעור הנשים גבוה יותר מזה של הגברים - 60% ו-40%, בהתאמה. תופעה זו קיימת גם באוכלוסייה הלא ערבית וקשורה לתוחלת החיים הארוכה יותר של הנשים בהשוואה לגברים.

קבוצות דת

האוכלוסייה ביפו מורכבת ממספר קבוצות דת. הקבוצה היהודית היא הגדולה ביותר (כ-58% מכלל אוכלוסיית יפו) והקבוצה הערבית מוסלמית היא השנייה בגודלה (כ-27%). קבוצות דת קטנות יותר הן הקבוצה הנוצרית ערבית (כ-5%) וגם הנוצרית שאינה ערבית (עד כ-1%). כ-9% מכלל האוכלוסייה ביפו הם קבוצת התושבים ללא סיווג דת (עולים מבריה"מ לשעבר ברובם).

- בעשור האחרון, בשתי קבוצות אוכלוסייה נשמר שיעור יציב מכלל האוכלוסייה של יפו - הקבוצה המוסלמית (כ-26% עד 27%) והקבוצה הנוצרית הלא ערבית (בין 0.3% עד 1%).
- הקבוצה שבה נרשמה עלייה מסוימת היא של התושבות והתושבים ללא סיווג דת (ברובם עולים מבריה"מ לשעבר) שגדלה בעשור האחרון מ-6% בשנת 2013 לכ-9% בשנת 2022.
- הקבוצת הנוצרית הערבית והקבוצה היהודית נמצאות במגמת צמצום איטי בעשור זה. לסיכום המגמות בהתייחס לדת, ניתן לומר שביפו הקבוצה היהודית הצטמצמה במעט בעוד שהקבוצה המוסלמית והנוצרית ערבית שמרו על שיעורן.

תרשים 4: אוכלוסיית יפו, לפי דת ושנה (אחוזים)

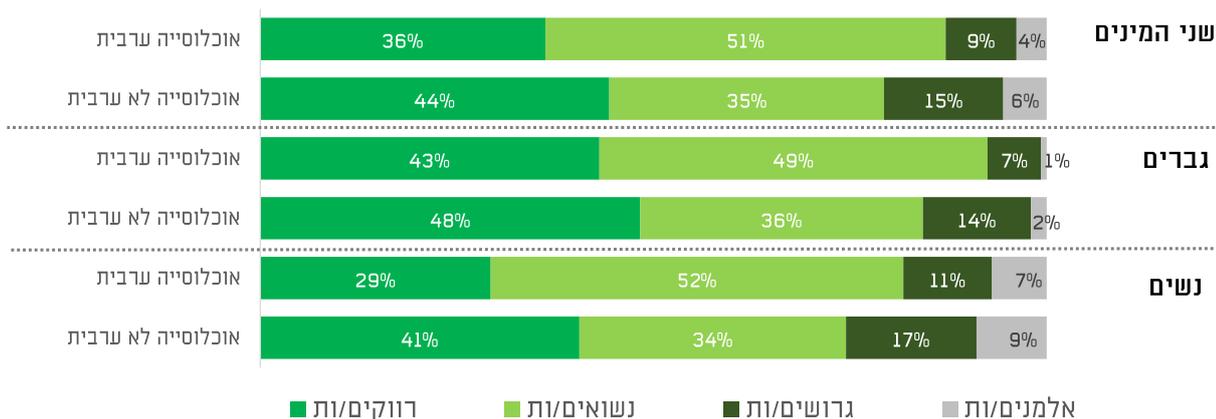
מצב משפחתי

הנתונים מתייחסים למצב המשפחתי של האוכלוסייה ביפו בקרב גילי 15 ומעלה. מקור הנתונים הוא קובץ מרשם התושבים של משרד הפנים. מבחינת המצב המשפחתי, האוכלוסייה הערבית ביפו שונה מהאוכלוסייה הלא ערבית באותו האזור.

- מחצית (51%) מהאוכלוסייה הערבית ביפו נשואה, בהשוואה רק ל-35% בקרב האוכלוסייה הלא ערבית (בכלל העיר 40% נשואים). 36% מהאוכלוסייה הערבית ביפו רווקה, בהשוואה ל-44% רווקים באוכלוסייה הלא ערבית (בכלל העיר 45%).
- בחנית המצב המשפחתי בקרב גברים ובקרב נשים חושפת פער גדול שאינו קיים בקרב האוכלוסייה הלא ערבית:

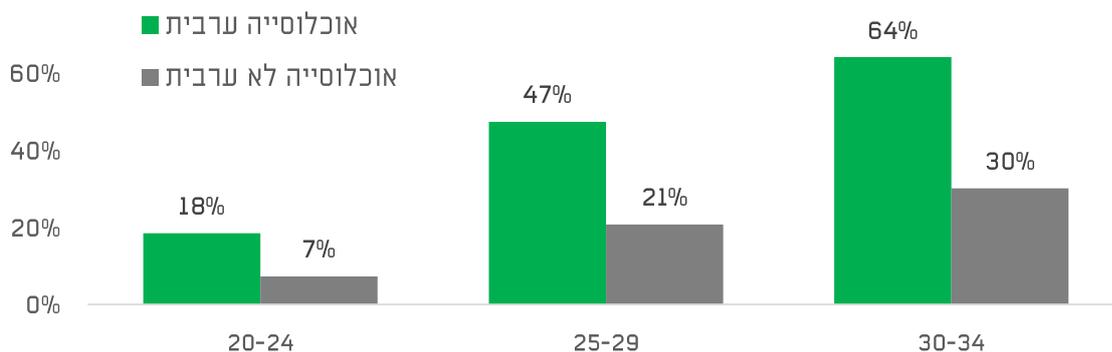
- בקרב האוכלוסייה הערבית, 43% מהגברים רווקים בעוד שבקרב הנשים רק 29% מהן רווקות (בכלל העיר 48% מהגברים ו-42% מהנשים).
- בקרב הנשואים אין הבדלים בין הגברים לבין הנשים ביפו - כ-50% בקרב שני המינים נשואים (בכלל העיר 40% מהגברים ו-39% מהנשים).
- בקרב הנשים הערביות של יפו כ-11% גרושות, בעוד שרק 7% מהגברים גרושים. פער יחסית דומה בין נשים לבין גברים קיים גם בקרב האוכלוסייה הלא ערבית ביפו (בכלל העיר 12% מהנשים ו-10% מהגברים גרושים).

תרשים 5: אוכלוסיית יפו, לפי מצב משפחתי קבוצות אוכלוסייה ומין (אחוזים, 2021)

- המצב המשפחתי של האוכלוסייה הערבית ביפו שונה מזה של האוכלוסייה הלא ערבית, במיוחד בקבוצות הגיל הצעירות (גיל 20 עד 35), ובעיקר בקבוצת הצעירים בגיל 30-34 שבה 64% מהאוכלוסייה הערבית נשואה, בעוד שבקבוצה הלא ערבית פחות משליש נשואים (30%). רוב האוכלוסייה הלא ערבית בגיל 30-34 היא רווקה (66%).

תרשים 6: אוכלוסיית הנשואים ביפו, לפי גיל וקבוצות אוכלוסייה (אחוזים, 2021)

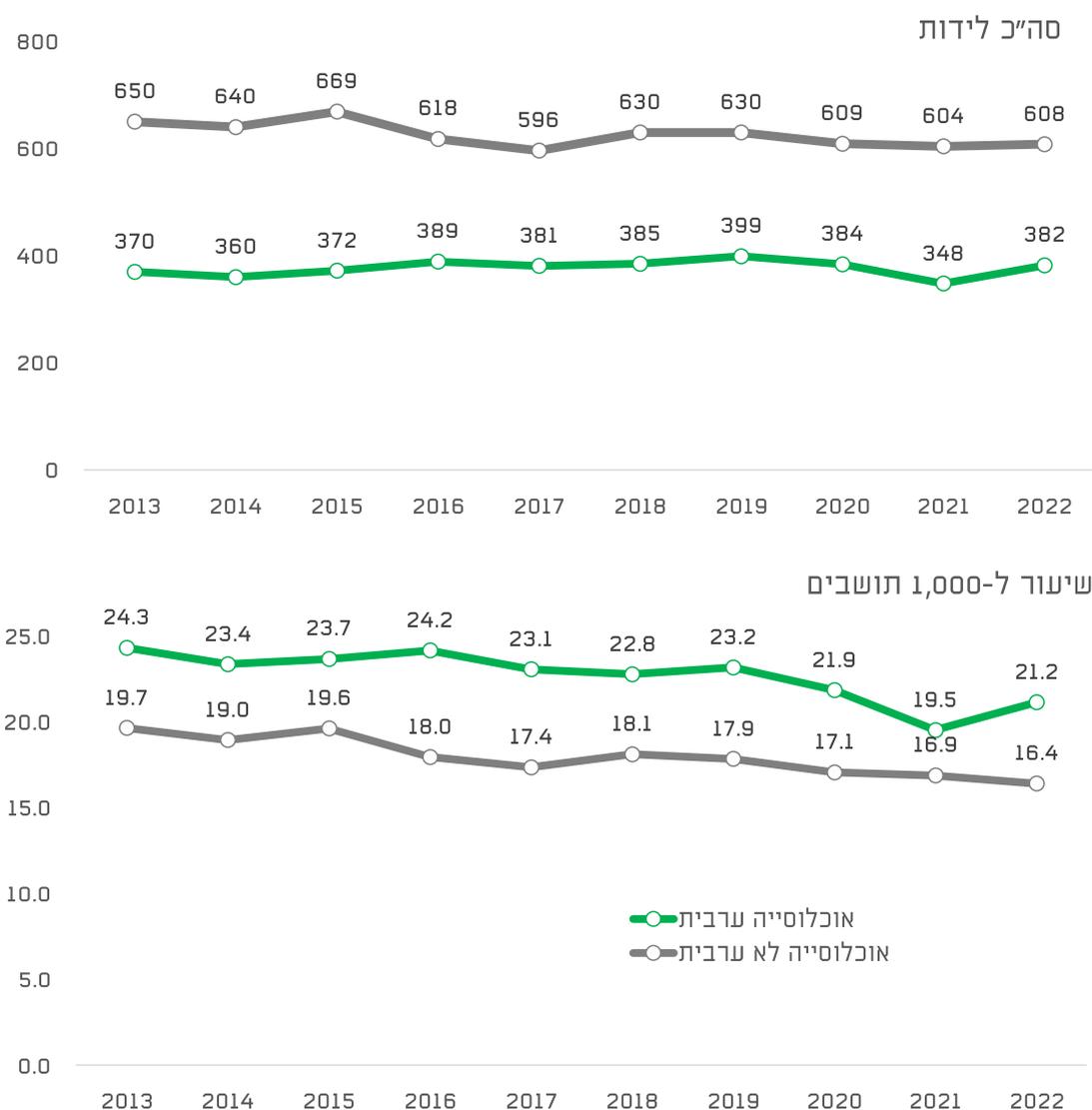

לידות

מספר הלידות באוכלוסייה הערבית ביפו שונה ממספר הלידות באוכלוסייה הלא ערבית. בשל סדרי הגודל השונים של שתי האוכלוסיות יש לבחון את הלידות כשיעורים ל-1,000 תושבים. את נושא הלידות צריך לבחון גם כחלק מהריבוי הטבעי של האוכלוסייה (מספר הלידות אל מול מספר הפטירות) - נושא זה יוצג בהרחבה בהמשך, בסעיף "מרכיבי הגידול של האוכלוסייה".

- מספר הלידות בקרב האוכלוסייה הערבית ביפו נשמר יציב לאורך העשור האחרון, עם נטייה קלה לעלייה (כ-3%+ עלייה בעשור). במקביל, בקרב האוכלוסייה הלא ערבית חל צמצום הדרגתי לאורך השנים (כ-6%-).
- בחינת השיעורים ל-1,000 תושבים מראה תמונה יותר מדויקת שמצביעה על הפערים בין שתי האוכלוסיות - בקרב האוכלוסייה הערבית שיעור הלידות ל-1,000 תושבים גבוה משמעותית ועמד בשנת 2022 על כ-21 לידות, בעוד שבקרב הקבוצה הלא ערבית השיעור היה כ-16 לידות לכל 1,000 תושבים.
- לאורך זמן מגמת הלידות דומה בשתי האוכלוסיות - ישנה ירידה לאורך העשור: בשתי הקבוצות בעשור האחרון חלה ירידה של כ-3 לידות בממוצע לכל 1,000 תושבים. משמעות הדבר היא שהתהליכים הדמוגרפיים שעוברים על האוכלוסייה הערבית דומים לתהליכים שעוברים על האוכלוסייה הלא ערבית.

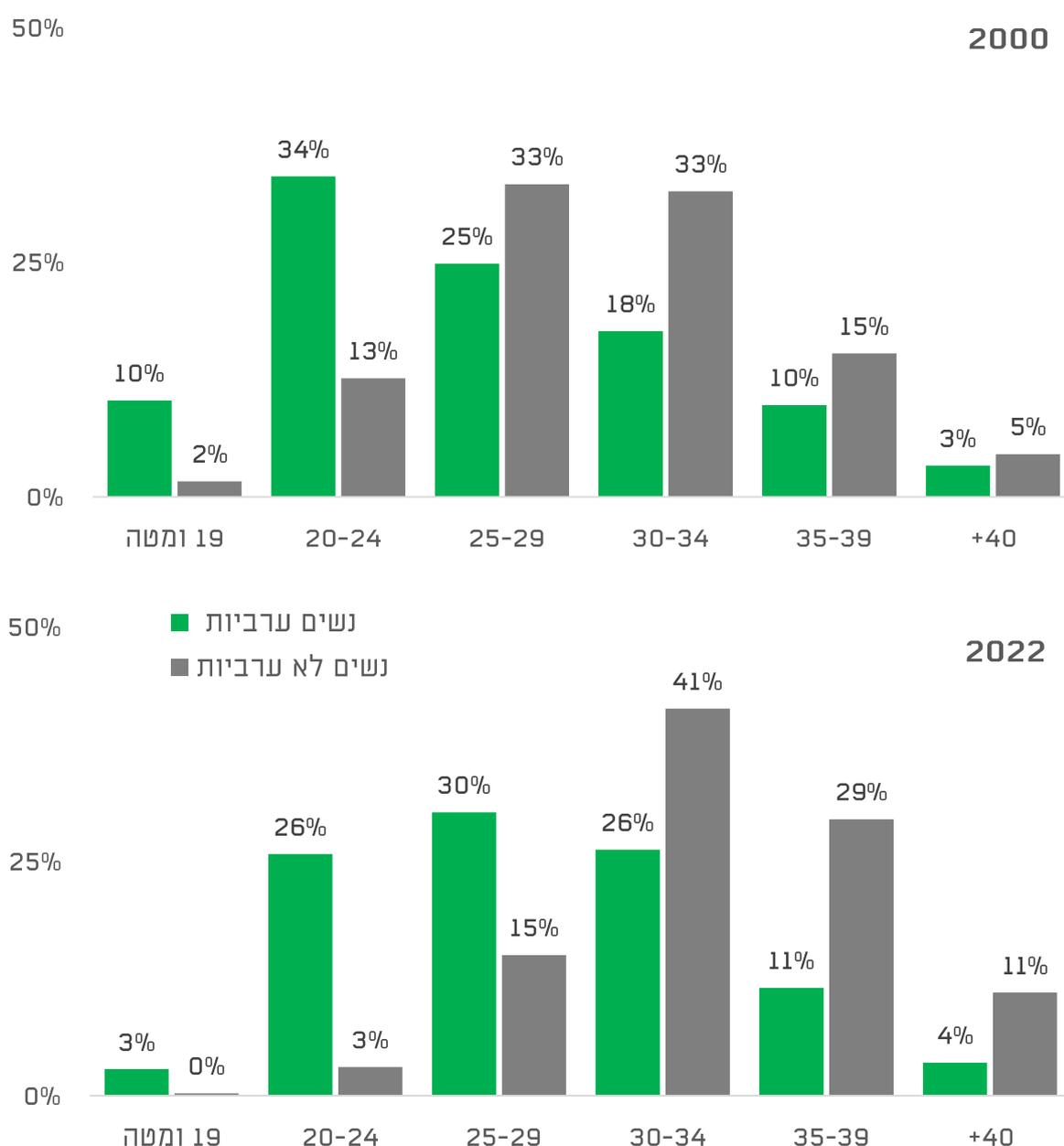
תרשים 7: לידות ביפו, לפי קבוצות אוכלוסייה ושנה (מספר ושיעור ל-1,000 תושבים)

לצד מגמת צמצום שיעורי הלידות, תופעה בולטת היא דחיית גיל הלידה בקרב הנשים. בקרב הנשים הערביות תופעה זו אינה משמעותית כמו בקרב הנשים הלא ערביות, אך זו תופעה קיימת ומתרחשת בקצב איטי יותר.

- מגמת דחיית גיל הלידה נבחנת בתקופה ארוכה מעשור שכן זוהי תופעה שמגמת השינוי בה איטית ונפרסת על-פני תקופות ארוכות יותר - חלקן של הלידות, בקרב נשים ערביות עד גיל 25, ירד בשני העשורים האחרונים. אם בשנת 2000 44% מהנשים ילדו עד גיל 25, הרי שבשנת 2022 רק כ-29% מהנשים ילדו עד גיל זה. במקביל, חלקן של הלידות בקרב נשים ערביות בגיל 30 ומעלה עלה בתקופה זו מכ-32% לכ-41%.

תרשים 8: לידות ביפו, לפי קבוצות אוכלוסייה, גיל היולדת ושנה (אחוזים)

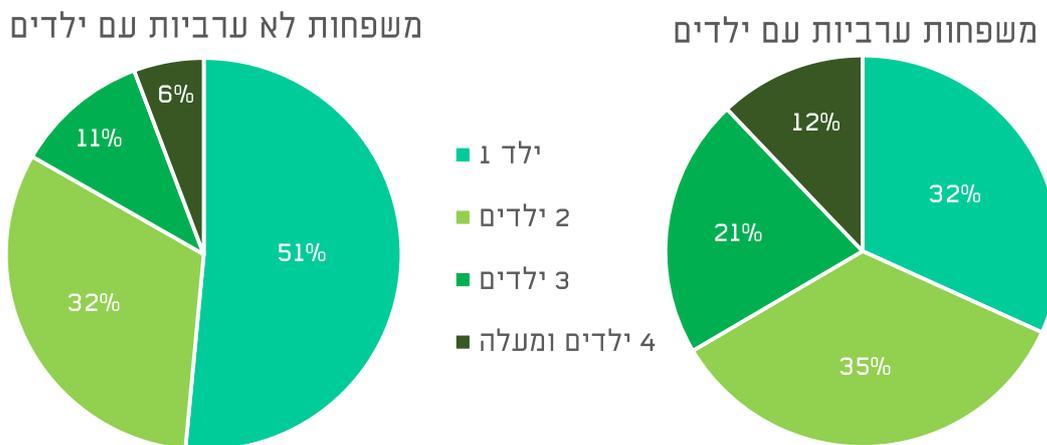

משפחות עם ילדים

בחינת ההרכב של המשפחות עם ילדים עד גיל 18 ביפו מעלה שקיימים הבדלים בין המשפחות הערביות לבין המשפחות הלא ערביות - המשפחות הערביות נוטות להיות גדולות יותר מבחינת מספר הילדים במשפחה.

- בקרב המשפחות הערביות לכשליש (32%) יש ילד אחד, בהשוואה לכמחצית (51%) מהמשפחות הלא ערביות.
- שיעור המשפחות עם שני ילדים כמעט זהה בשתי האוכלוסיות - 35% בקרב המשפחות הערביות ו-32% בקרב המשפחות הלא ערביות.
- משפחות עם 3 ילדים ועם 4 ילדים ויותר - אחוז המשפחות הערביות כמעט כפול מזה של המשפחות הלא ערביות - 21%-12% בהשוואה ל-11%-6%, בהתאמה.

תרשים 9: משפחות עם ילדים עד גיל 18 ביפו, לפי קבוצות אוכלוסייה ומספר הילדים במשפחה (2022, אחוזים)

מרכיבי הגידול של האוכלוסייה

ישנם 4 מרכיבי אוכלוסייה בולטים שמשפיעים על גודל האוכלוסייה באזור:

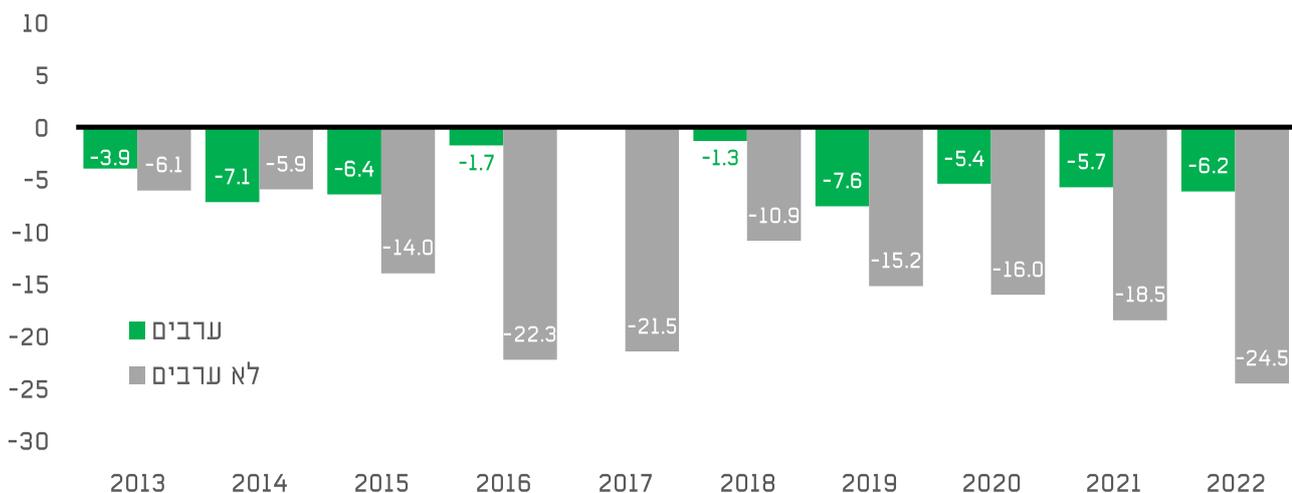
1. הגירה בין יישובים - מספר הנכנסים לעיר/לאזור מיישובים אחרים ומספר היוצאים מהעיר/האזור אל יישובים אחרים. מאזן ההגירה הוא ההפרש בין תנועת הנכנסים ותנועת היוצאים - מאזן שלילי פירושו כי אוכלוסיית העיר/האזור הצטמצמה (יצאו יותר תושבים בהשוואה לנכנסים) ומאזן הגירה חיובי פירושו כי אוכלוסיית העיר/האזור גדלה (נכנסו יותר תושבים לעיר בהשוואה לאלו שיצאו ממנה).
2. הגירה בתוך היישוב - מרכיב זה מתייחס ליחסי הגומלין בין הנכנסים והיוצאים מאזור אחד בתוך העיר לאזור אחר בתוך אותה העיר.
3. הגירה בין-לאומית - בדומה להגירה בין יישובים אך היציאה והכניסה לעיר/לאזור היא כתוצאה מתנועת תושבים בין ארצות. המרכיב הזה רלוונטי במיוחד בקרב האוכלוסייה הלא ערבית היהודית הזכאית על-פי חוק השבות להתאזרח בצורה מהירה בישראל בהליך הגירה של "עלייה".
4. ריבוי טבעי - ההפרש בין נולדים לבין הנפטרים - הריבוי הטבעי יכול להיות חיובי, אם מספר הנולדים גדול ממספר הנפטרים או שלילי, כשמספר הנולדים קטן ממספר הנפטרים (זה בדרך כלל מצב שמאפיין מדינות לא מפותחות).

הגירה בין יישובים

מאזן ההגירה בין יישובים לבין יפו, הן בקרב האוכלוסייה הערבית והן בקרב האוכלוסייה הלא ערבית, מתאפיין במאזן שלילי - מספר הנכנסים ליפו מיישובים אחרים בישראל קטן ממספר היוצאים ממנה ליישובים אחרים.

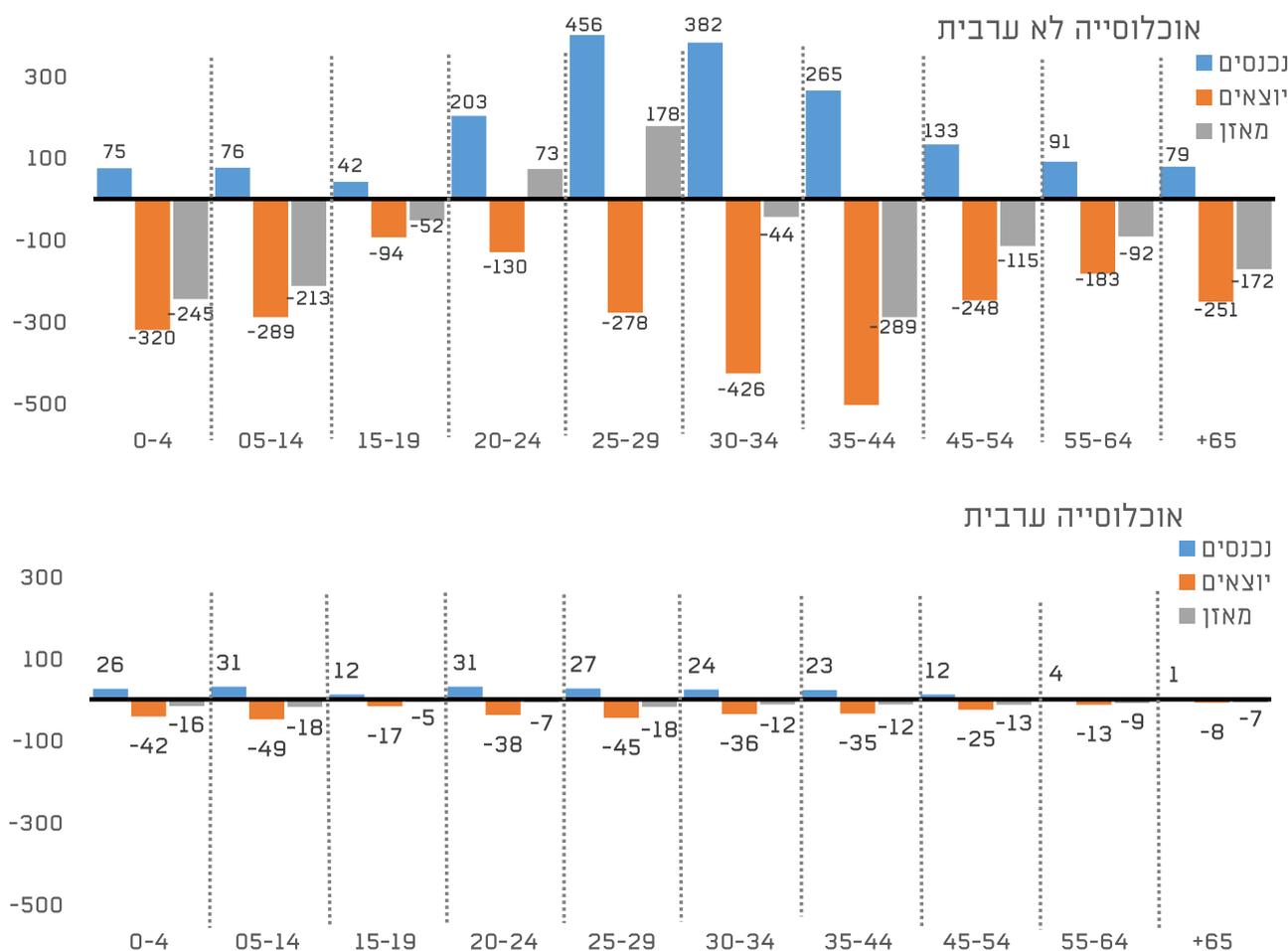
- בשנת 2022 מאזן ההגירה בין יישובים של האוכלוסייה הערבית ביפו היה שלילי ועמד על כ-120 תושבים (כ-190 תושבים שנכנסו ליפו וכ-310 שיצאו מיפו ליישובים אחרים). גם בקבוצה הלא ערבית (יהודים ואחרים שאינם ערבים) התקיים מאזן שלילי שעמד על כ-970.
- כדי להשוות בצורה נכונה בין סוגי האוכלוסיות (ערבית ולא ערבית) צריך להתייחס לשיעור המאזן לכל 1,000 תושבים. לפיכך, בקבוצה הערבית המאזן עמד על כ-6 תושבים לכל 1,000 נפשות בעוד שבקבוצה הלא ערבית המאזן עמד על כ-25 תושבים לכל 1,000 נפשות. כלומר, המאזן השלילי בקרב הערבים נמוך משמעותית מהאוכלוסייה הלא ערבית.
- המאזן השלילי מאפיין את האוכלוסייה הערבית ביפו לאורך השנים וכך גם בקרב הקבוצה הלא ערבית. כלומר, מאזן ההגירה בין יישובים הוא גורם שמצמצם את אוכלוסיית יפו הן בקרב הערבים והן בקרב הלא ערבים, אם כי בקבוצה הערבית השפעתו קטנה מאוד.

תרשים 10: שיעור מאזן ההגירה בין יישובים ל-1,000 תושבים, לפי השנים

- מאזן ההגירה בקרב האוכלוסייה הערבית היה שלילי בכל קבוצות הגיל, במיוחד בקבוצת הילדים עד גיל 15 ובקבוצת המבוגרים בגילי 25 עד 55 (כנראה הורי אותם הילדים). בקרב הקבוצה הלא ערבית, מאזן ההגירה בין יישובים היה חיובי בקרב הצעירים בגיל 20-24 וגם בגיל 25-29. כלומר, בהגירה בין יישובים הקבוצה הלא ערבית "מרוויחה" תושבים צעירים, בעוד שהקבוצה הערבית "מפסידה" תושבים בכל קבוצות הגיל.

תרשים 11: הגירה בין יישובים, לפי גיל וקבוצות אוכלוסייה (2022)

הגירה בתוך היישוב

בניתוח ההגירה בתוך היישוב, קרי כניסת תושבים ליפו משכונות אחרות בעיר בשילוב היציאה מיפו אל שכונות אחרות בעיר, נמצא כי האוכלוסייה הערבית אינה נוהגת להגר בצורה משמעותית בתוך היישוב, בהשוואה לאוכלוסייה הלא ערבית.

- נכון לשנת 2022 מאזן ההגירה בתוך היישוב בקרב האוכלוסייה הערבית היה שלילי אך היקפו נמוך מאוד (כ-12 נפשות), בעוד שבקרב הקבוצה הלא ערבית הוא חיובי (כ-730 נפשות). כלומר, בקרב האוכלוסייה הערבית יוצאים מיפו לאזורים אחרים בעיר יותר תושבים בהשוואה לכאלו שנכנסים אליה משכונות העיר האחרות, בעוד שבקרב האוכלוסייה הלא ערבית נכנסים ליפו תושבים רבים יותר מאלו שיוצאים ממנה לשכונות אחרות בעיר.
- חישוב המאזנים כשיעורים לכל 1,000 תושבים מראה כי בקרב האוכלוסייה הערבית מאזן ההגירה בתוך היישוב הוא כמעט 0, בעוד שבקרב הקבוצה הלא ערבית הוא חיובי ועומד על כ-20 נפשות לכל 1,000 תושבים.
- בקרב האוכלוסייה הערבית ביפו, מרכיב מאזן ההגירה בתוך העיר מאוד קטן ואינו תורם לגידול האוכלוסייה. בעשור האחרון כתוצאה ממאזן ההגירה בתוך העיר גדלה האוכלוסייה הערבית במוצע בכ-1.3 נפשות לכל 1,000 תושבים בלבד, בעוד שהקבוצה הלא ערבית גדלה במוצע בתקופה זו בכ-12.6 נפשות לכל 1,000 תושבים.

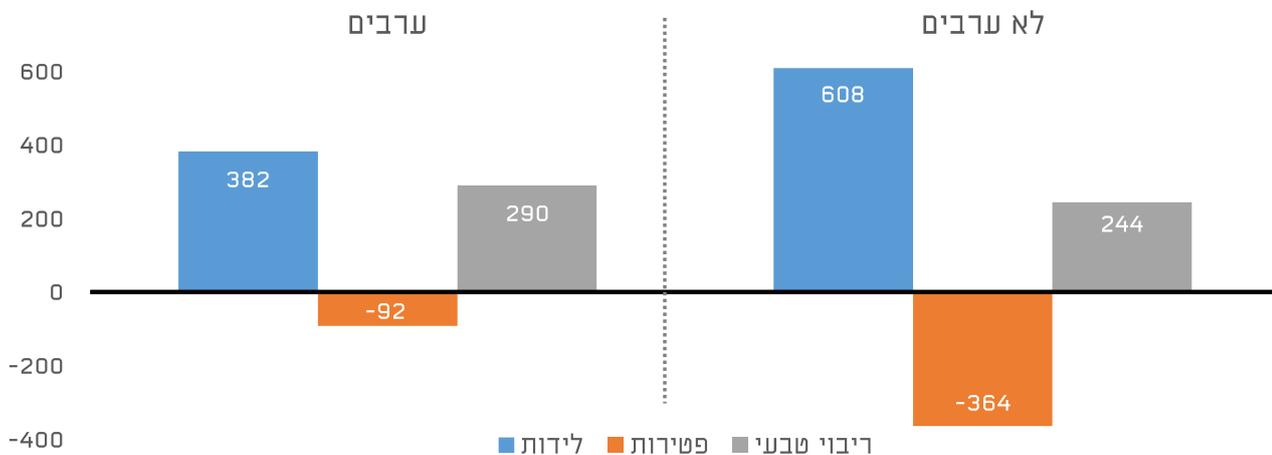
תרשים 12: שיעור מאזן ההגירה בתוך היישוב ל-1,000 תושבים, לפי השנים

ריבוי טבעי

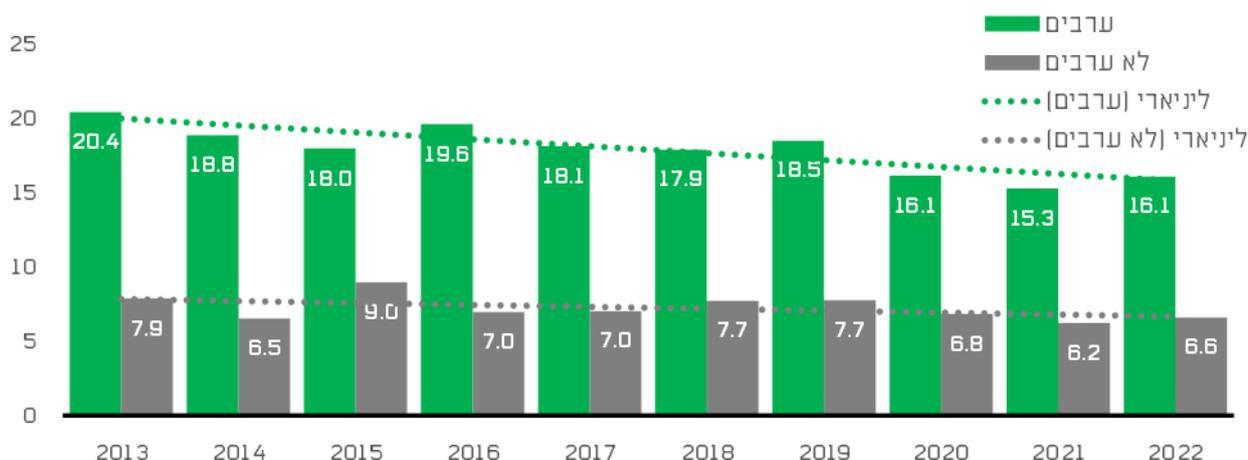
הריבוי הטבעי הוא המאזן בין מרכיב הנולדים באוכלוסייה לבין מרכיב הנפטרים באותה האוכלוסייה. בשנת 2022 הריבוי הטבעי באוכלוסייה הערבית ביפו עמד על כ-290 תושבים (380 נולדים ו-90 נפטרים). באוכלוסייה הלא ערבית הריבוי הטבעי היה נמוך יותר כ-240 תושבים (610 נולדים ו-360 נפטרים), וזאת, למרות שהאוכלוסייה הלא ערבית גדולה פי 2 מהאוכלוסייה הערבית.

תרשים 13: ריבוי טבעי, לפי מרכיבים וקבוצת האוכלוסייה (2022)

- האוכלוסייה הערבית גדלה באופן משמעותי ממרכיב הריבוי הטבעי, בהשוואה לקבוצה הלא ערבית - בדיקת השיעורים לכל 1,000 תושבים בשנת 2022 מראה כי בקרב האוכלוסייה הערבית יש תוספת של כ-16 נפשות לכל 1,000 תושבים בעוד שבקבוצה השנייה רק כ-7 נפשות.
- לאורך העשור האחרון ניתן לראות שבקרב האוכלוסייה הערבית מרכיב הריבוי הטבעי הוא "מנוע" לגידול האוכלוסייה בצורה משמעותית יותר בהשוואה לאוכלוסייה הלא ערבית.
- עם זאת, לאורך העשור ניכר כי מרכיב הריבוי הטבעי נחלש במעט בקרב האוכלוסייה הערבית, בעיקר כתוצאה מעלייה במספר הפטירות בשל הזדקנות האוכלוסייה הערבית, בעוד שבקרב האוכלוסייה הלא ערבית מרכיב זה נשמר יציב.

תרשים 14: ריבוי טבעי, לפי קבוצת האוכלוסייה ושנה (שיעור ל-1,000 תושבים)

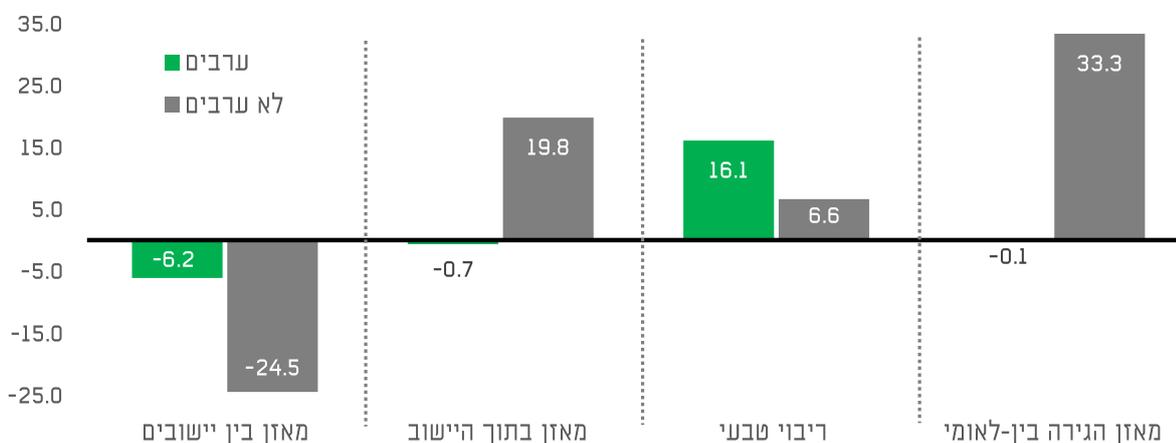

ניתוח מתכלל של מרכיבי הגידול

מרכיבי הגידול פועלים בצורה דיפרנציאלית על קבוצות האוכלוסייה השונות ביפו:

- בהגירה בין יישובים, האוכלוסייה הערבית מושפעת פחות מההגירה בעוד שבקבוצה הלא ערבית ההגירה בין יישובים פועלת לצמצום אוכלוסיית יפו.
- ההגירה בתוך היישוב אינה משפיעה על גודלה של האוכלוסייה הערבית, בעוד שהיא משפיעה לחיוב על גודלה של האוכלוסייה הלא ערבית.
- הריבוי הטבעי הוא המרכיב שהכי משפיע על גודלה של האוכלוסייה הערבית, בעוד שבאוכלוסייה הלא ערבית השפעתו קטנה יותר.
- ההגירה הבין-לאומית הוא מרכיב שאינו תורם לשינוי בגודלה של האוכלוסייה הערבית, אך הוא מרכזי לגידול האוכלוסייה הלא ערבית (בשנת 2022 המרכיב הזה היה גדול במיוחד בהשוואה לשאר השנים של העשור האחרון, וזאת משום העלייה הגדולה שהגיעה לישראל בעקבות פרוץ המלחמה באוקראינה).

תרשים 15: מרכיבי הגידול העיקריים של האוכלוסייה כשיעור ל-1,000 תושבים, לפי קבוצת אוכלוסייה (2022)

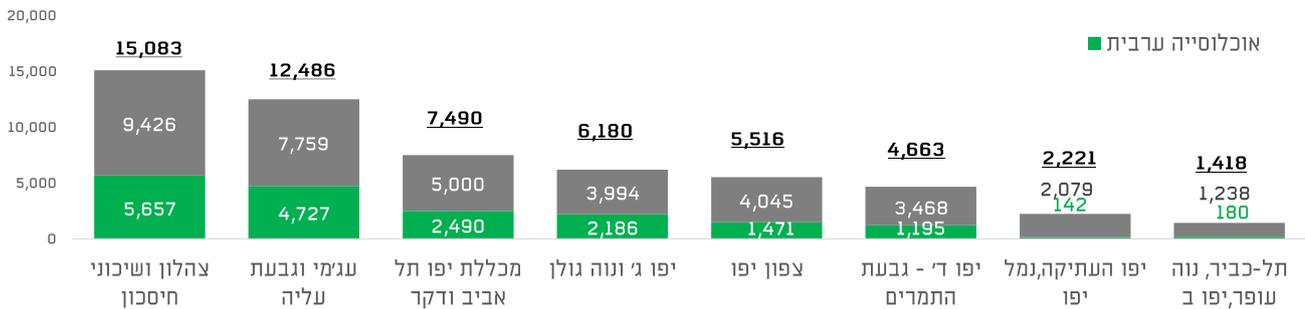
פיזור גיאוגרפי

הפיזור הגיאוגרפי של האוכלוסייה ביפו שונה בין השכונות השונות:

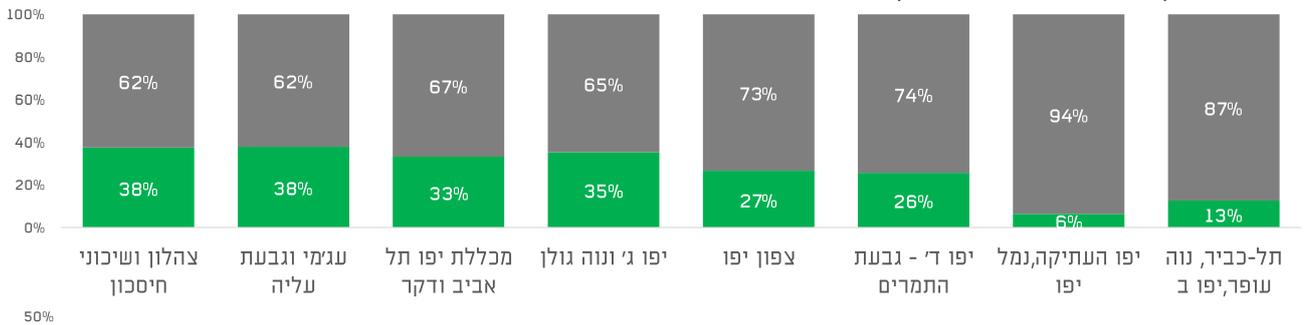
- שתי השכונות שבהן מרוכזת רוב האוכלוסייה - הן הערבית (כ-57%) והן הלא ערבית (כ-46%): "צהלון ושיכונ" ו"עגימי וגבעת עלייה". בשתי השכונות הללו נמצא גם שחלקה של האוכלוסייה הערבית מכלל האוכלוסייה הוא המשמעותי ביותר (כ-38%).
- בשכונת "יפו העתיקה" שיעור האוכלוסייה הערבית הוא הנמוך ביותר - כ-6% (כ-140 נפשות מתוך כלל אוכלוסיית השכונה שמונה כ-2,220 נפשות). האוכלוסייה הערבית בשכונת "יפו העתיקה" מהווה כ-1% מכלל האוכלוסייה הערבית של יפו.

תרשים 16: פריסה גיאוגרפית של האוכלוסייה ביפו, לפי שכונה וקבוצת אוכלוסייה (2022)

מספר תושבים, לפי שכונה וקבוצת אוכלוסייה

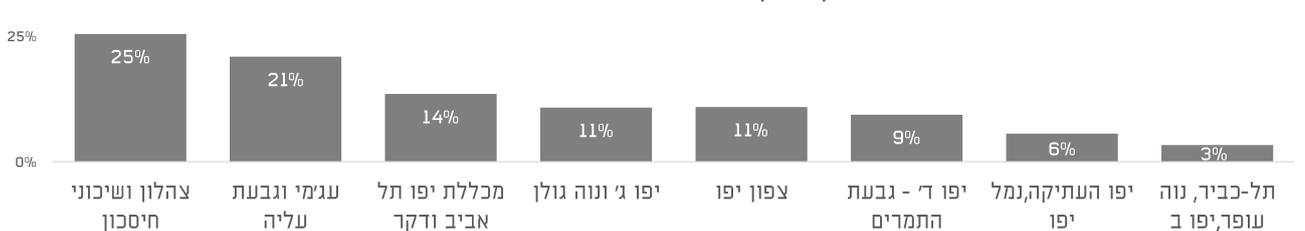
התפלגות קבוצות האוכלוסייה בתוך השכונות (אחוז)

התפלגות האוכלוסייה ערבית לפי שכונה (אחוז)

התפלגות אוכלוסייה לא ערבית לפי שכונה (אחוז)

- על-פי הממוצע של חמש השנים האחרונות (2018-2022), נמצא שהגידול של האוכלוסייה הערבית בשכונות השונות קשור בעיקר בריבוי הטבעי של האוכלוסייה, במיוחד בשכונת "צהלון ושיכוני חיסכון" (ריבוי הטבעי הממוצע בשנה עמד על כ-100 נפשות) ו"בעגמי וגבעת עלייה" (גידול ממוצע שנתי של כ-80 נפשות).
- הריבוי הטבעי היה גורם משמעותי בגידול האוכלוסייה הערבית גם בכל שאר השכונות, למעט בשכונת "יפו העתיקה" שבה הריבוי הטבעי היה אפסי.
- כמו כן, בניתוח זה נמצא גם שמרכיב ההגירה בתוך העיר תרם לגידול האוכלוסייה הערבית בשתי שכונות - בשכונת "יפו ד' (גבעת התמרים)" ובשכונת "יפו ג' ונווה גולן" (בממוצע שנתי האוכלוסייה גדלה בשכונות הללו בכ-60 ו-70 נפשות, בהתאמה). מאזן ההגירה בין יישובים, מאזן ההגירה הבין-לאומי והגירת העולים אינם מרכיבים שתורמים לגידול האוכלוסייה הערבית בשכונותיה של יפו.
- בקרב האוכלוסייה הלא ערבית בניתוח הרב שנתי נמצא שהמרכיבים העיקריים לגידול אוכלוסיית השכונות היו מאזן ההגירה בתוך היישוב ומרכיב העלייה - שני המרכיבים משמעותיים במיוחד בשכונת "צפון יפו", "בתל-כביר, נווה עופר ויפו ב'", "בעגמי וגבעת עלייה" וב"צהלון ושיכוני חיסכון".

לוח 1: ממוצע שנתי של מרכיבי גידול האוכלוסייה בחמש השנים האחרונות (2018-2022), לפי שכונה, סוג מרכיב וקבוצת אוכלוסייה

ערבים						
אוכלוסייה	מאזן הגירה בין יישובים	מאזן הגירה בתוך היישוב	מאזן הגירה בין-לאומי	עולים	ריבוי טבעי	
5,584	-37	-40	0	0	97	צהלון ושיכוני חיסכון
4,579	-24	-17	-3	0	77	עגמי וגבעת עלייה
2,544	-21	-45	1	0	34	מכללת יפו תל אביב ודקר
2,042	-16	69	0	0	39	יפו ג' ונווה גולן
1,491	-2	-39	-1	0	19	צפון יפו
988	6	63	0	0	26	יפו ד' (גבעת התמרים)
143	2	2	0	0	0	יפו העתיקה, נמל יפו
127	1	15	0	0	1	תל-כביר, נווה עופר, יפו ב'
לא ערבים						
אוכלוסייה	מאזן הגירה בין יישובים	מאזן הגירה בתוך היישוב	מאזן הגירה בין-לאומי	עולים	ריבוי טבעי	
3,197	-19	90	-9	46	29	צהלון ושיכוני חיסכון
1,861	0	62	-13	48	14	עגמי וגבעת עלייה
4,049	-31	39	-13	42	7	מכללת יפו תל אביב ודקר
4,232	-174	3	-3	30	-5	יפו ג' ונווה גולן
8,539	50	101	-36	224	143	צפון יפו
5,374	-261	28	-8	26	10	יפו ד' (גבעת התמרים)
1,009	21	34	0	22	-6	יפו העתיקה, נמל יפו
7,422	-196	124	-6	37	58	תל-כביר, נווה עופר, יפו ב'

מגמות דמוגרפיות בולטות - סיכום

- מספר התושבים הערבים ביפו גדל בעשור האחרון בכ-18%, מכ-15,300 תושבים בשנת 2013 לכ-18,000 תושבים בשנת 2022.
- בעשור האחרון, האוכלוסייה הערבית ביפו החלה להתפזר גם לאזורים אחרים בעיר.
- האוכלוסייה הערבית ביפו מהווה כ-33% מכל אוכלוסיית יפו. המבנה הדמוגרפי של האוכלוסייה הערבית מאופיין בשיעור גדול יותר של ילדים וצעירים בהשוואה לשאר האוכלוסייה. באוכלוסייה הערבית שיעור קטן יחסית של בני הגיל השלישי (גילי 65 ומעלה).
- כמחצית מהאוכלוסייה הערבית ביפו נשואה, בהשוואה רק ל-35% בקרב האוכלוסייה הלא ערבית.
- 36% מהאוכלוסייה הערבית רווקה, בהשוואה ל-44% רווקים באוכלוסייה הלא ערבית.
- שיעור הלידות לנשים ערביות ביפו במגמת ירידה קלה בעשור האחרון - ירידה של כ-3 לידות בממוצע לכל 1,000 תושבים.
- חלקן של הלידות, בקרב נשים ערביות עד גיל 25, ירד בשני העשורים האחרונים - אם בשנת 2000 44% מהנשים ילדו עד גיל 25, הרי שבשנת 2022 רק כ-29% מהנשים ילדו עד גיל זה.
- משפחות עם ילדים עד גיל 18 - המשפחות הערביות נוטות להיות גדולות יותר מבחינת מספר הילדים במשפחה: משפחות עם 3 ילדים ויותר בקרב האוכלוסייה הערבית מהוות 33% מכלל המשפחות עם ילדים, בהשוואה לאוכלוסייה הלא ערבית - 17%.
- בשנת 2022 מאזן ההגירה בין יישובים של האוכלוסייה הערבית ביפו היה שלילי ועמד על כ-120- תושבים. מאזן ההגירה היה שלילי בכל קבוצות הגיל. ממצאים אלו מאפיינים את האוכלוסייה הערבית ביפו בעשור האחרון.
- בהגירה שבתוך העיר נמצא כי האוכלוסייה הערבית אינה מהגרת בצורה משמעותית, בהשוואה לאוכלוסייה הלא ערבית. מאזן ההגירה בתוך היישוב של האוכלוסייה הערבית הוא כמעט אפסי ואינו משפיע על גודל האוכלוסייה ערבית ביפו. בקרב הקבוצה הלא ערבית מרכיב זה חיובי ובעל השפעה לא מבוטלת.
- האוכלוסייה הערבית גדלה בעיקר מהריבוי הטבעי, בהשוואה לקבוצה הלא ערבית. לאורך העשור האחרון ניתן לראות שבקרב האוכלוסייה הערבית המרכיב הזה הוא "מנוע" לגידול האוכלוסייה הרבה יותר משמעותי מזה של האוכלוסייה הלא ערבית.
- שתי השכונות שבהן מרוכזת רוב האוכלוסייה הערבית (כ-60%) הן "צהלון ושיכוני חסכון" ו"עגמי וגבעת העלייה". בשתי השכונות הללו גם נמצא שחלקה של האוכלוסייה הערבית מכלל האוכלוסייה היא המשמעותית ביותר (כ-38%). בשכונת "יפו העתיקה" שיעור האוכלוסייה הערבית הנמוך ביותר ועומד על כ-6% מכלל אוכלוסיית השכונה.

בחינוך הערבי ביפו (ממלכתי ופרטי), החל בחינוך הגן ועד החינוך העל-יסודי, לומדים כ-3,900 ילדים המהווים כ-72% מכלל תלמידי יפו (5,400 נפשות). מוסדות המגזר הערבי של תל-אביב-יפו נמצאים כולם ביפו - 13 גנים ועוד 11 בתי ספר (מתוכם 4 בתי ספר פרטיים). מבחינת השכלה, ביפו גרים כ-680 סטודנטים ערבים הלומדים במוסדות מוכרים להשכלה גבוהה בישראל, המהווים כ-30% מכלל הסטודנטים שמתגוררים ביפו (2,280 נפשות).

בפני ילדי יפו הערבים עומדות שלוש אופציות לימודיות: לימוד במסגרות חינוך ממלכתיות ערביות, לימוד במסגרות פרטיות (ערביות) ולימוד במסגרות ממלכתיות עבריות. יודגש כי בניתוח מערכת החינוך העירונית, נתייחס לסוג המסגרת בה לומדים תלמידי יפו ולא ללאום התלמיד. כלומר, הניתוח שיוצג יבחין בין מסגרות החינוך הערבי לבין מסגרות החינוך הלא ערבי, אולם אין הדבר אומר שבמסגרות הלא ערביות אין בכלל תלמידים ערביים, ולהפך.

מקור נתוני החינוך הוא קובץ התלמידים העירוני; נתונים על ההשכלה הגבוהה מקורם בלמ"ס; נתונים על אחוז הזכאות לבגרות מקורם בקובץ "התמונה החינוכית הישובית" של משרד החינוך.

מערכת החינוך בעיר

בכלל מוסדות החינוך ביפו (מגזר ערבי ממלכתי/פרטי וממלכתי עברי) לומדים כ-5,400 תלמידים שגם גרים ביפו. רובם לומד במגזר הערבי ממלכתי/פרטי (3,900 - 72%) והשאר לומד במגזר הממלכתי עברי (1,500 - 28%).

- במוסדות החינוך הערבי ביפו (ממלכתי ערבי ופרטי) למדו בשנה"ל 2022/23 כ-3,900 תלמידים שגרים ביפו - 630 ילדי גנים (16%), 1,700 ילדי יסודי (43%) ו-1,600 ילדי על-יסודי (41%).
- רוב התלמידים במגזר הערבי שגרים ביפו (70%) לומדים בחינוך הממלכתי ערבי וכ-30% לומדים בבתי ספר פרטיים ביפו (בי"ס סנט מיכאל, בי"ס טביתא-הסקוטי, בי"ס פרד ובי"ס טרה סנטה).

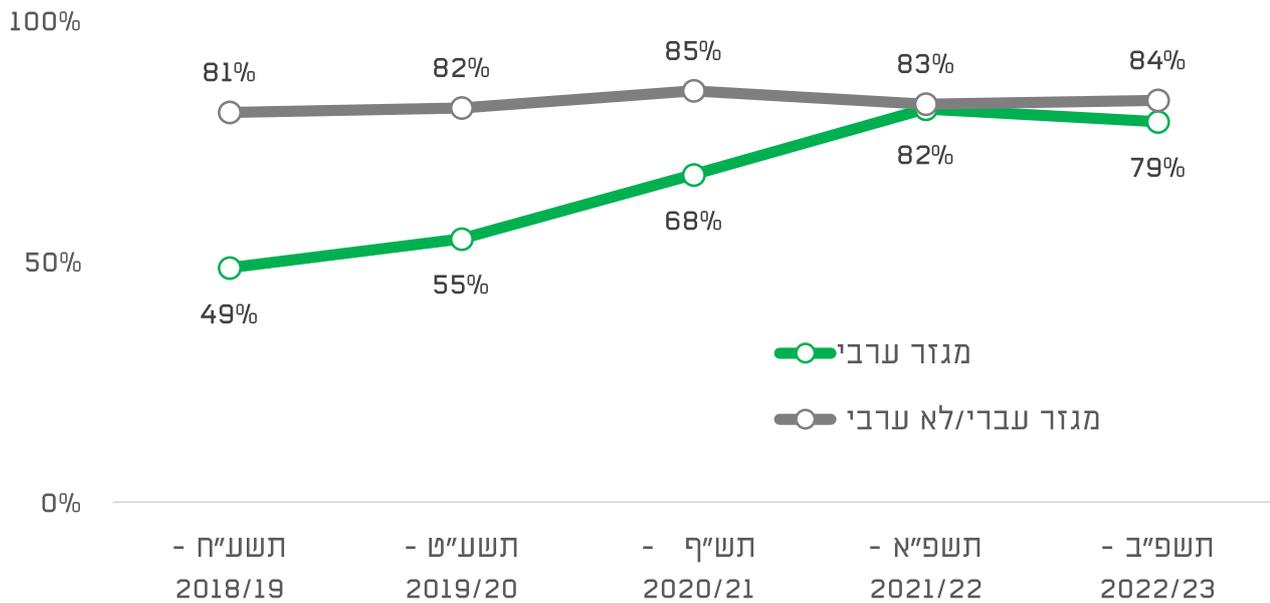
מבחינה דמוגרפית, ביפו גרים כ-5,590 ילדים ערבים בגיל חוק חינוך חובה (3-18). חלק מהם לומדים ביפו וחלקם לומדים מחוץ ליפו. אם מניחים שכל הלומדים במגזר הערבי ביפו (3,900) הם אכן ערבים, אזי מתוך כלל הילדים הערבים שגרים ביפו בגיל 3-18 (כ-5,590) - רק 70% לומדים במוסדות ערביים ביפו, בעוד שכ-30% לומדים במגזר העברי ביפו או מחוץ ליפו.

זכאות לבגרות

נתוני הזכאות לבגרות שיוצגו מתייחסים לרמת המגזר בעיר תל-אביב-יפו - מגזר ערבי ומגזר עברי. בנתונים אלו לא ניתן לעשות הבחנה בין התלמידים לפי מקום מגוריהם ולכן נתונים אלה עשויים לכלול גם תלמידים שאינם גרים בהכרח ביפו או בעיר בכלל. כמו כן, הנתונים מתייחסים לתלמידים בחינוך הרגיל בלבד.

- בתשפ"ב (2022/23) אחוז הזכאות לבגרות במגזר הערבי (כולל מוסדות פרטיים) היה 79%, בהשוואה ל-84% במגזר הלא ערבי.
- בחמש השנים האחרונות (מאז תשע"ח - 2018/19) חלה עלייה משמעותית באחוז הזכאים לבגרות במגזר הערבי בעיר (מ-49% ל-79%). במגזר הלא ערבי אחוז הזכאות נשמר יציב.

תרשים 17: אחוז הזכאות לבגרות בקרב הלומדים במוסדות החינוך בעיד המגישים לבגרות (כולל פרטיים)

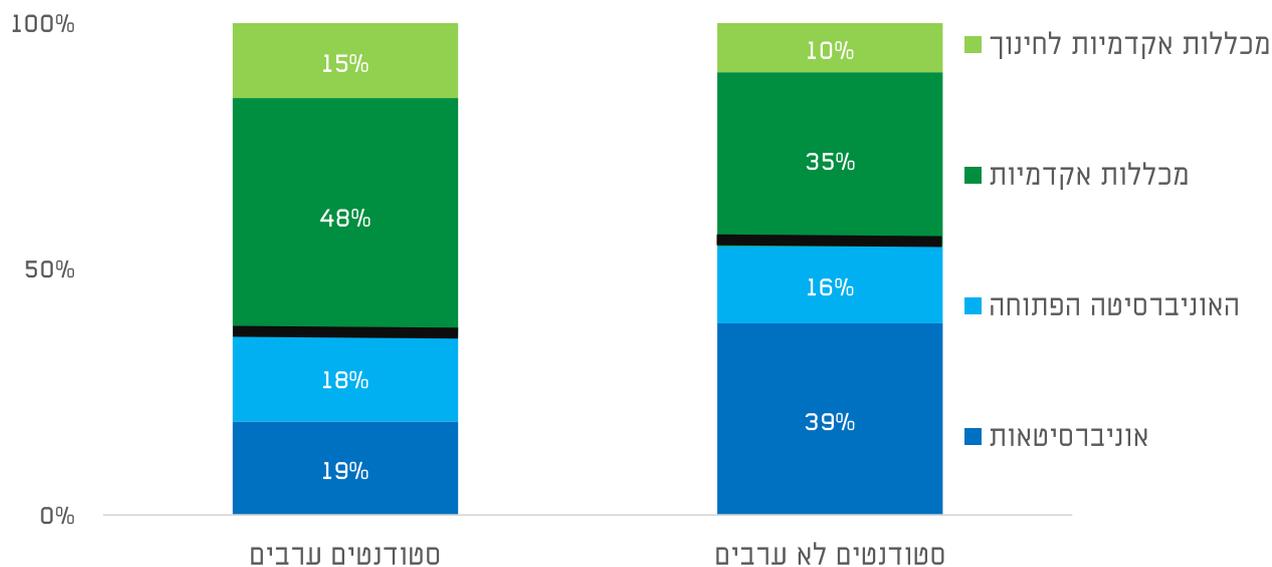

השכלה גבוהה

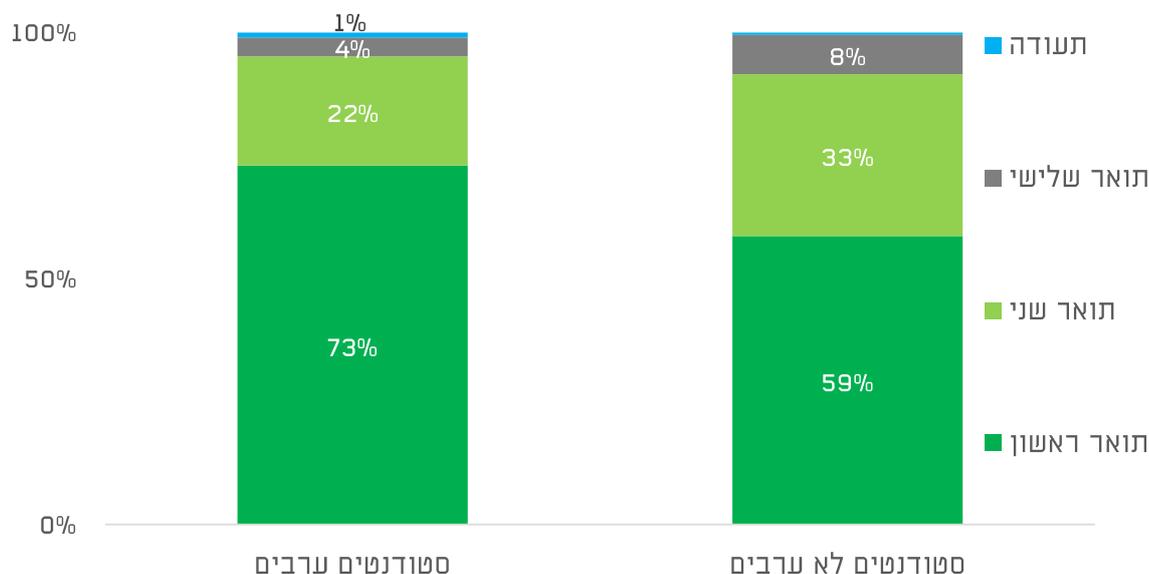
נתוני ההשכלה מתייחסים לסטודנטים תושבי יפו הלומדים במוסדות להשכלה גבוהה בישראל (אוניברסיטאות - כולל האוניברסיטה הפתוחה ומכללות אקדמיות המעניקות תארים מוכרים על ידי המועצה להשכלה גבוהה - מל"ג)

- ביפו מתגוררים כ-2,280 סטודנטים שלומדים במוסדות להשכלה גבוהה בישראל. הם מהווים כ-5% מכלל אוכלוסיית יפו בגיל 18 ומעלה (בכלל העיר, הסטודנטים מהווים כ-7%).
- 30% מהסטודנטים שגרים ביפו הם ערבים (כ-680 נפשות) ו-70% לא ערבים (כ-1,600 נפשות).
- התפלגות הסטודנטים להשכלה גבוהה לפי קבוצות אוכלוסייה (30% ערבים, 70% לא ערבים) דומה לחלוקת אוכלוסיית יפו לפי אותן קבוצות (33% ערבים, 67% לא ערבים).
- מתוך כלל האוכלוסייה הערבית בגיל 18 ומעלה שגרה ביפו כ-6% היו סטודנטים במוסדות להשכלה גבוהה, בעוד שבקבוצה הלא ערבית 5% מהאוכלוסייה היו סטודנטים במוסדות להשכלה גבוהה.
- נמצא הבדל בין קבוצות האוכלוסייה לפי סוג המוסד להשכלה גבוהה בו הן לומדות - סטודנטים ערבים שגרים ביפו נוטים בשיעור גבוה יותר ללמוד במכללות אקדמיות (63%), בעוד שסטודנטים לא ערבים שגרים ביפו נוטים ללמוד באחוז גבוה באוניברסיטאות (55%).
- הבדלים בין הסטודנטים שגרים ביפו נמצאו גם בנוגע לסוג התואר הנלמד - הסטודנטים הערבים לומדים בעיקר לתואר ראשון - כ-73% בהשוואה לכ-59% בקרב הסטודנטים הלא ערבים. אחוז קטן מקרב הסטודנטים הערבים ממשיך לתארים מתקדמים כמו תואר שני (22%) ותואר שלישי (4%). בקרב הסטודנטים הלא ערבים, אחוז גבוה יותר מזה של הסטודנטים הערבים, ממשיך לתארים מתקדמים - לתואר שני (33%) ולתואר שלישי (8%).

תרשים 18: אחוז תושבי יפו הלומדים במוסדות להשכלה גבוהה, לפי קבוצת אוכלוסייה וסוג מוסד (תשפ"ב- 2022/23)

תרשים 19: אחוז תושבי יפו הלומדים במוסדות להשכלה גבוהה, לפי קבוצת אוכלוסייה וסוג תואר (תשפ"ב- 2022/23)

לומדים באוניברסיטת תל-אביב

- חלקם של הסטודנטיות והסטודנטים הערבים באוניברסיטת תל-אביב עמד על כ-12% (כ-3,260 סטודנטים ערבים) מכלל 27,500 הסטודנטים באוניברסיטה בשנה"ל התשפ"ב.
- הסטודנטים הערבים באוניברסיטת תל-אביב נוטים ללמוד יותר לתואר ראשון בהשוואה לסטודנטים הלא ערבים (73% ו-59%, בהתאמה) ופחות לתואר שני ושלישי/דוקטורט (22% ו-4%, בהשוואה ל-33% ו-8%, בהתאמה).

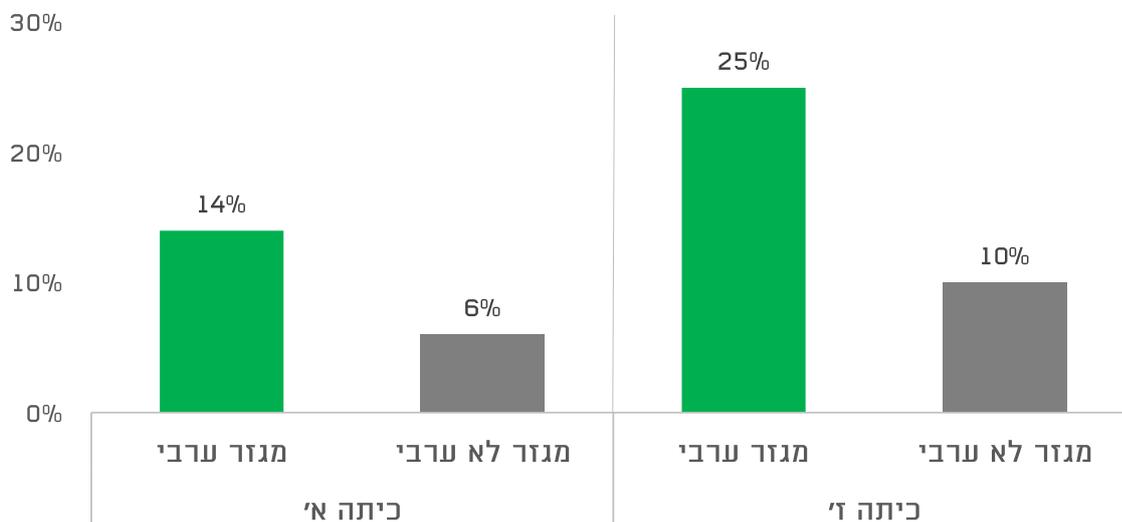
מקור הנתונים של המטופלים בשירותי הרווחה העירוניים הם מניתוח קובץ מערכת מיון תיקים של המנהל לשירותים חברתיים של עיריית תל-אביב-יפו. בסוף שנת 2023 היו כ-3,500 נפשות בטיפול מהאוכלוסייה הערבית בשירותי הרווחה בעיר, אשר להן תיק במינהל השירותים החברתיים. והם היוו כ-11% מכלל הנפשות בטיפול, בדומה לסוף שנת 2022.

- שיעור הנפשות בטיפול מינהל השירותים החברתיים מהאוכלוסייה הערבית גבוה יותר משיעורם באוכלוסייה באופן כללי (11% לעומת 5%, בהתאמה).
- כ-3,200 ערבים המהווים כ-91% מכלל המטופלים הערבים במינהל מטופלים באגף דרום, והיתר מטופלים באגפים מזרח, מרכז וצפון.

מקור נתוני מדד מסת הגוף (BMI) של תלמידים בבתי הספר בעיר תל-אביב-יפו הוא מלשכת הבריאות של מחוז תל אביב, נכון לשנת 2023. מדד מסת הגוף נותן הערכה כמותית האם אדם נמצא במשקל תקין, בעודף משקל או בתת-משקל. המדד מחושב באמצעות נתוני הגובה (במטרים) והמשקל (בק"ג).

- בבתי-הספר הערביים, 14% מתלמידי כיתות א' שנמדדו נמצאים בהשמנת יתר לפי מדד BMI, לעומת 6% מתלמידי כיתות א' בחינוך הממלכתי עברי.
- גם בכיתות ז' נמצאה תופעה דומה - 25% מתלמידי כיתות ז' שנמדדו בחינוך הערבי נמצאים בהשמנת יתר לפי מדד BMI, בהשוואה ל-10% בחינוך הממלכתי עברי.

תרשים 20: אחוז התלמידות והתלמידים בקטגוריית "השמנת יתר", לפי כיתה ומגזר

מקור נתוני תעסוקה הוא בסקר כח אדם שנערך ע"י הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. בשל גודלו הקטן של המדגם עבור האוכלוסייה הערבית, הנתונים המוצגים להלן מייצגים ממוצע תלת-שנתי של השנים 2022-2020 (בהתאם לכך תהיינה ההשוואות לכלל תושבי העיר).

השתייכות לכוח העבודה - מתייחסת לתושבים ולתושבות בגיל העבודה שהיו מועסקים או שחיפשו עבודה. ההשתייכות לכוח העבודה בכלל האוכלוסייה עמדה על 74% והייתה גבוהה יותר בקרב הגברים בהשוואה לנשים (78% לעומת 70%, בהתאמה). בקרב ערביי וערביות העיר היקף ההשתייכות לכוח העבודה היה גבוה יותר בהשוואה לכלל האוכלוסייה ועמד בממוצע על כ-86%, ללא שונות בין גברים ונשים (86%-87%).

תעסוקה - שיעור המועסקים והמועסקות בכלל האוכלוסייה עמד על 96% (מתוך המשתייכים לכוח העבודה), והוא דומה בקרב הנשים והגברים. גם שיעור המועסקים הערבים והמועסקות הערביות בעיר דומה (95% ו-96%, בהתאמה). למרות שלא נמצא הבדל בשיעור התעסוקה, יש לשים לב להבדלים בהיקף המשרות (ראה/י לוח 2).

דפוסי התעסוקה - שיעור המועסקים בהיקף מלא גבוה יותר בקרב הגברים בהשוואה לנשים. דפוס זה מתקיים גם באוכלוסייה הכללית וגם בקרב האוכלוסייה הערבית. שיעור הנשים הערביות שעבדו בהיקף חלקי גבוה בהשוואה לשיעור המקביל בקרב הגברים (32% לעומת 17%, בהתאמה). עם זאת, שיעור הנשים הערביות שעבדו בהיקף חלקי גבוה בהשוואה לשיעור המקביל בקרב כלל המועסקות (32% בהשוואה ל-26%, בהתאמה).

לוח 2: היקף העבודה ממוצע בקרב האוכלוסייה הערבית, לפי מין (ממוצע רב שנתי 2022-2020, למ"ס)

היקף העבודה	נשים	גברים
סה"כ	100%	100%
עבדו בהיקף מלא	50%	69%
עבדו בהיקף חלקי	32%	17%
נעדרו זמנית מהעבודה	14%	8%
בלתי מועסקים	4%	5%

- **מקום עבודה** - רוב המועסקות והמועסקים הערבים (76%) תושבי העיר - גם עבדו בעיר. שיעור זה גבוה בהשוואה לשיעור המקביל בקרב כלל המועסקים תושבי העיר (64%).
- שיעור הנשים הערביות שעבדו בעיר עמד על כ-86% והיה גבוה משמעותי משיעור המקביל בקרב כלל הנשים (69%), בקרב הגברים הערבים (67%) ובקרב כלל הגברים (60%).
- העבודה במספר ענפים בולטת יותר בקרב המועסקות והמועסקים הערבים בהשוואה לכלל המועסקים והמועסקות תושבי העיר: העבודה בענף המסחר (25% לעומת 8%, בהתאמה), בענף החינוך (13% לעומת 6%, בהתאמה) ובענף הבינוי (10% לעומת 2.5%, בהתאמה).
- באופן כללי, ענף החינוך נשי במהותו וענף הבינוי גברי במהותו בקרב כלל המועסקות והמועסקים תושבי העיר. בקרב המועסקות והמועסקים במגזר הערבי התופעה בולטת במיוחד - נשים מהוות את הרוב המוחלט בענף החינוך וגברים הם הרוב המוחלט בענף הבינוי.

¹ גיל העבודה: בקרב נשים מגיל 15 ועד גיל 62-65, תלוי בשנת הלידה. בקרב גברים - 15-67.

מקור נתוני התחבורה הוא הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (הלמ"ס).

- **תאונות דרכים** - בשנת 2022, 180 איש מהאוכלוסייה הערבית נפגעו בתאונות דרכים שקרו בעיר. חלקה של האוכלוסייה הערבית מסך הנפגעים בתאונות דרכים בשנה זו (14%) גבוה מחלקה באוכלוסיית העיר (5%). בדומה לשנים קודמות, האוכלוסייה הערבית שנפגעה בתאונות דרכים מהווה כ-13% מכלל האוכלוסייה שנפגעה ו-20% מכלל האוכלוסייה שנהרגה בתאונות.
- **מורשים לנהוג²** - כ-4% מכלל המורשים לנהוג בעיר (לפי מקום המגורים הרשום) הם מהאוכלוסייה הערבית בדומה לשיעורם מהאוכלוסייה.
- נמצא שיעור גבוה יותר של גברים ערבים המורשים לנהוג בהשוואה לנשים הערביות המורשות לנהוג, בדומה לאוכלוסיית היהודים והאחרים.
- שיעור המורשים לנהוג בקבוצת הגיל 19-24 גבוה יותר בקרב האוכלוסייה הערבית בהשוואה לקבוצת היהודים ואחרים (כ-16% בהשוואה לכ-6%, בהתאמה), ואילו שיעור המורשים לנהוג בקבוצת הגיל 65+ נמוך יותר בקרב האוכלוסייה הערבית בהשוואה לקבוצת היהודים ואחרים (כ-6% בהשוואה לכ-16%, בהתאמה).
- **בעלות פרטית על כלי רכב** - בשנת 2022 היו רשומים בעיר 192,940 כלי רכב בבעלות פרטית (נקבע לפי הישוב הרשום של בעל הרכב), מתוכם כ-5% בבעלות אוכלוסייה ערבית, בדומה לשיעורם מאוכלוסיית העיר, ובדומה לשנים קודמות.
- שיעור המכוניות שבבעלות האוכלוסייה הערבית נמוך יותר בהשוואה לאוכלוסיית היהודים ואחרים (כ-69% בהשוואה לכ-86%, בהתאמה).
- שיעור האופנועים שבבעלות האוכלוסייה הערבית גבוה יותר בהשוואה לאוכלוסיית היהודים ואחרים (כ-23% בהשוואה לכ-11%, בהתאמה), כך גם שיעור המשאיות (כ-7% בהשוואה לכ-2%).

פשיעה/סדר ציבורי

- שיעור הערבים המורשעים בדין ל-1,000 תושבי תל-אביב-יפו גבוה משיעורם של היהודים ואחרים. בשנת 2021 הורשעו בדין 1,114 עבריינים מבוגרים שגרו בעיר בעת קבלת פסק הדין (העבירות בוצעו הן בתל-אביב-יפו והן ביישובים אחרים). מתוך כלל התושבים המבוגרים (בני 19 ומעלה), שיעור המבוגרים הערבים שהורשעו בדין ל-1,000 תושבים ערבים בעיר היה 17.7 - גדול פי 8 מהשיעור המקביל בקרב היהודים והאחרים. מקור נתוני הפשיעה הוא הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (הלמ"ס).
- בשנים 2015-2021 חלה ירידה בשיעור המבוגרים הערבים המורשעים בדין ל-1,000 תושבי העיר מ-23.5 בשנת 2015 ל-17.7 בשנת 2021.
 - שיעור הקטינים (בני 12-18) שהורשעו בדין ל-1,000 תושבי העיר הערבים בשנת 2021 הוא 9.7. שיעור קטינים יהודים ואחרים שהורשעו בדין ל-1,000 תושבים הוא 0.5.

² המורשים לנהוג - אוכלוסייה כוללת את כל בעלי רישיונות הנהיגה האזרחיים אשר הוצאו במדינת ישראל ואשר היו בתוקף, או שתוקף רישיונם פג בשנה הקודמת.

- בשנת 2021 העבירות הרווחות ביותר בקרב המבוגרים הערבים המורשעים בדין הן עבירות כלפי המוסר (סחר, יבוא ויצוא סמים, שימוש בסמים מסוכנים וכו'), עבירות רכוש, עבירות כלפי הסדר הציבורי, ועבירות כלפי גופו של אדם, בדומה למבוגרים היהודים ואחרים.
- העבירה הרווחת ביותר בקרב הקטינים הערבים היו כלפי רכוש (40%).
- בשנת 2021 כ-26% מתושבי העיר הערבים העומדים לדין רשומים במחלקות לשירותים החברתיים, בדומה ליהודים ואחרים.

עובדות ועובדים בעיריית תל-אביב-יפו

- בעיריית תל-אביב-יפו כ-7% מכלל עובדות ועובדי העירייה בשנת 2024 היו ערבים. מקור הנתונים הוא קובץ העובדים של אגף משאבי אנוש בעירייה נכון לינואר 2024. הנתונים מתייחסים לעובדות ועובדי העירייה בלבד, ללא העובדים במרכז הרפואי ת"א ע"ש סוראסקי (איכילוב).
- בינואר 2024, מקרב כלל עובדי העירייה שמנו כ-12,450 נפשות (כולל כאלו שנמצאים בחל"ת, חופשת מחלה ארוכה) כ-7% (כ-920 נפשות) היו עובדות ועובדים ערבים. אחוז זה גבוה יותר מחלקה של האוכלוסייה ערבית בעיר (5%).
- בקבוצת העובדים הערבים הנשים מהוות כ-83%, בעוד שבקבוצת העובדים הלא ערבים הנשים מהוות כ-65%.
- כ-2% מכלל העובדים הערבים בעירייה הם בתפקידים ניהוליים, החל במנהלי מחלקות ומשוויים להם ועד מנהלי אגפים ומעלה, בהשוואה לכ-9% בקרב האוכלוסייה הלא ערבית. בתפקידי הניהול, אחוז הנשים הערביות נמוך יותר מזה של הגברים הערבים (35%-ו-65%, בהתאמה), בעוד שבקרב העובדים הלא ערבים, נשים מחזיקות באחוז דומה לזה של הגברים במשרות ניהוליות אלו (51%-ו-49%, בהתאמה).
- מבחינת ההשכלה של העובדים הערבים נמצא שאחוז בעלי תעודת בגרות גבוה יותר מאחוז זה בקרב העובדים הלא ערבים (21%-ו-15%). מאידך, אחוז העובדים הערבים בעלי תואר אקדמי נמוך יותר בהשוואה לעובדים הלא ערבים (תואר ראשון - 11%-ו-20%, בהתאמה; תואר שני - 6%-ו-16%, בהתאמה ותואר שלישי/דוקטור - 0%-ו-1%, בהתאמה).

הרכב מועצת העירייה

- במועצת העירייה ישנם 31 חברי מועצה, כולל ראש העירייה. מתוך כלל חברי המועצה, 2 חברי מועצה הם ערבים ומהווים כ-6% מכלל המועצה. לשם השוואה בתל-אביב-יפו האוכלוסייה הערבית מהווה כ-5% מכלל תושבי העיר.

רקע כללי

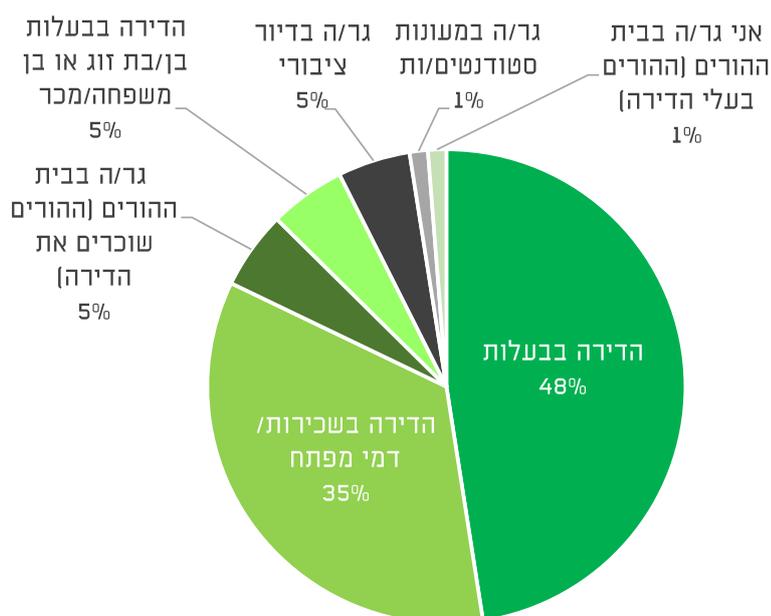
הנתונים בפרק זה מבוססים על ממצאים מסדרה של סקרים שנערכו משנת 2020 ועד שנת 2022 בקרב תושבות ותושבי תל-אביב-יפו בגילי 20 ומעלה. הסקר בדק מספר היבטים מרכזיים של הדיוור בעיר: היבט החזקה על הדירה, היבט שביעות הרצון מתנאי המגורים והיבטים נוספים.

החזקה על הבית

בקרב האוכלוסייה הערבית נמצא שלכמחציתה יש בעלות על הדירה בה היא גרה (48%), ובקרב כשליש (35%) הדירה בשכירות או בדמי מפתח. התפלגות זאת שונה בהשוואה לכלל אוכלוסיית העיר, לפיה פחות מ-45% גרה בדירה בבעלות וכ-52% גרה בשכירות.

- בהשוואה לכלל אוכלוסיית העיר, הסדרי המגורים השונים שאינם בעלות/שכירות, שכיחים יותר בקרב האוכלוסייה הערבית, כגון מגורים עם ההורים, מגורים בדירה שאינה בבעלות או מגורים בדיוור ציבורי (6% בכלל העיר, 17% בקרב אוכלוסייה ערבית).

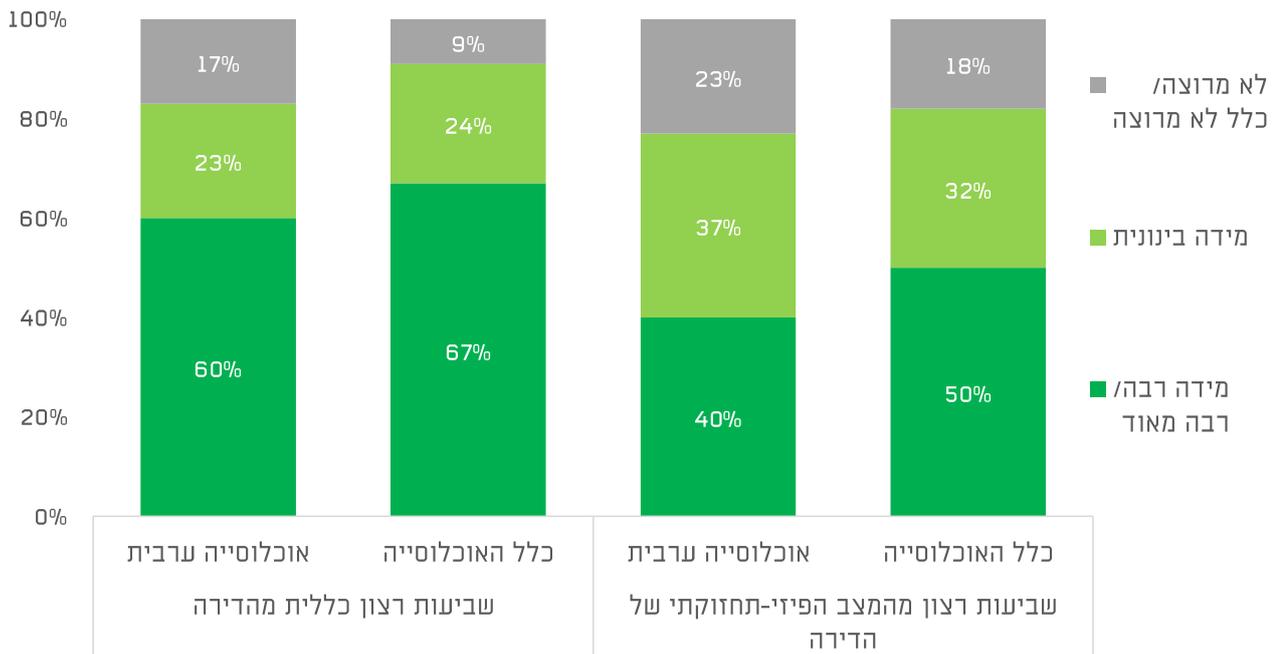
תרשים 21: הסדרי מגורים בקרב האוכלוסייה הערבית

שביעות רצון מהדירה באופן כללי ומהמצב הפיזי-תחזוקתי של הדירה

- שביעות הרצון של האוכלוסייה הערבית מהדירה היא בינונית-גבוהה, בדומה לכלל אוכלוסיית העיר: כ-60% היו מרוצים במידה רבה או רבה מאוד מהדירה בה הם גרים, בהשוואה ל-67% בכלל האוכלוסייה.
- בנוגע - שביעות הרצון של האוכלוסייה הערבית מהמצב הפיזי והתחזוקתי של הדירה היא בינונית בלבד, ונמוכה במעט בהשוואה לכלל העיר: רק כ-40% מרוצים מאוד או מרוצים מהמצב הפיזי והתחזוקתי של הדירה, בהשוואה לכ-50% בכלל האוכלוסייה.

תרשים 22: מידת שביעות הרצון מהדירה ומהמצב הפיזי-תחזוקתי שלה
 בקרב האוכלוסייה הערבית (ממוצע לשנים 2020-2022)

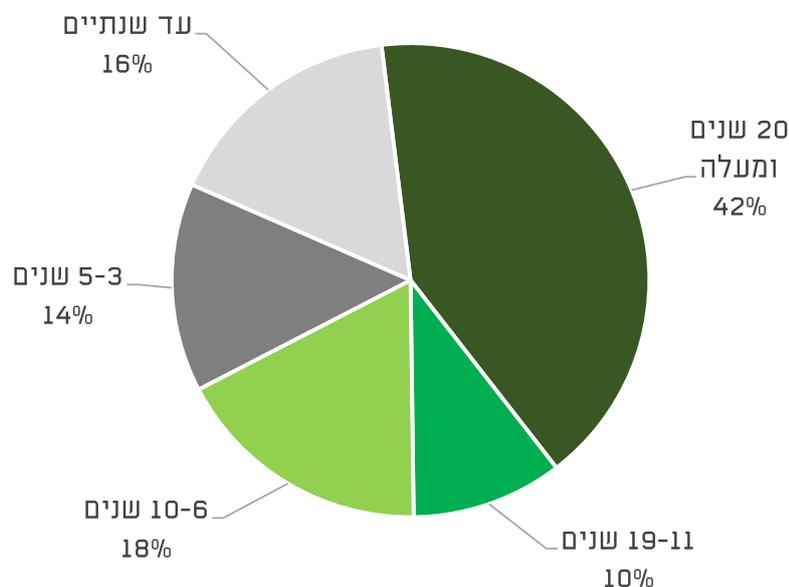

- בעלות ושכירות - בדומה לכלל האוכלוסייה, שביעות הרצון הכללית מהדירה משתנה בהתאם לסוג החזקה על הדירה: האוכלוסייה הערבית שמתגוררת בבעלות מרוצה יותר מהדירה בהשוואה לשוכרים (ממוצע 3.8 ו-3.5, בהתאמה).
- בכלל האוכלוסייה, שביעות הרצון מהמצב הפיזי-תחזוקתי של הדירה בקרב בעלי דירות גבוהה יותר בהשוואה לשוכרים. אולם, בקרב האוכלוסייה ערבית - שביעות הרצון מהמצב הפיזי והתחזוקתי זהה בקרב בעלים ושוכרים (ממוצע 3.3 בשתי הקבוצות).

ותק בדירה

האוכלוסייה הערבית נוהגת להתגורר באותה הדירה במשך תקופה ארוכה יחסית - כ-42% גרים בדירתם כ-20 שנה ויותר - נתון גבוה בהשוואה לכלל האוכלוסייה - רק כ-20% גרים בדירה במשך 20 שנים ויותר.

תרשים 23: ותק מגורים בדירה בקרב אוכלוסייה ערבית

במסגרת פרסום מדדי איכות החיים, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (הלמ"ס) ערכה השוואה בין קבוצות האוכלוסיות בחברה הישראלית ופרסמה את הממצאים בדוח "פערים בין יהודים לערבים במדדי איכות חיים בישראל, 2022". להלן הפערים שנמצאו בין האוכלוסייה הערבית לבין האוכלוסייה הלא ערבית בישראל בפרמטרים שנסקרו בדוח זה (קישור לדוח המלא כאן).

פערים בולטים

- בתחום איכות התעסוקה מצבם של היהודים טוב יותר ממצבם של הערבים במרבית המדדים. יחד עם זאת, בשנת 2022 נרשמה עלייה בשיעור התעסוקה בקרב ערבים - השיעור הגבוה ביותר מאז שנת 2002 (44.5% ב-2022) והפער בין הקבוצות הצטמצם.
- בתחום ביטחון אישי מצבם של היהודים טוב יותר ממצבם של הערבים במרבית המדדים. יחד עם זאת, הדיווח על תדירות היפגעות מהתנהגות אלימה בכביש בקרב ערבים נמוך מהדיווח בקרב יהודים.
- בתחום בריאות מצבם של היהודים טוב יותר במדדים: תוחלת חיים, תמותת תינוקות, אורח חיים בריא, תחושת דיכאון, הערכה עצמית של בריאות ועודף משקל (בכיתה ז), ואילו מצבם של הערבים טוב יותר במדדים: אמון במערכת הבריאות ובמספר המקרים החדשים של שאתות ממאירות (סרטן) בקרב נשים וגברים.
- בתחום דיור ותשתיות מצבם של היהודים טוב יותר במדדים: שביעות רצון מהדירה ומאזור המגורים, שביעות רצון מהתחבורה הציבורית (ב-2021 הפער היה לטובת הערבים) וצפיפות דיור. מצבם של הערבים טוב יותר במדדים: חוסר שביעות רצון ממשך ההגעה לעבודה ובאחוז ההוצאה על דיור מתוך ההכנסה הפנויה.
- בתחום חינוך, השכלה וכישורים מצבם של היהודים טוב יותר ממצבם של הערבים במרבית המדדים. במדד שיעורי למידה בגיל 15-17 קיים שוויון בין שתי הקבוצות במקביל לירידה בשיעור בקרב יהודים. במדד זכאות לתעודת בגרות עם 5 יח"ל במתמטיקה הפער לטובת היהודים גדל במהלך השנים 2015-2022.
- בתחום רווחה אישית וחברתית מצבם של היהודים טוב יותר ממצבם של הערבים במרבית המדדים. במדדים תחושת הערכה מבני משפחה ובציפיות ביחס לעתיד קיים שוויון בין שתי הקבוצות. במדד ציפיות ביחס לעתיד נרשמה עלייה בקרב ערבים (57.3% ב-2022) - הנתון הגבוה ביותר מאז שנת 2015, לעומת ירידה בקרב יהודים.